

Slaba letina, a večji dobiček

Pri odkupu žita 900 milijard izgube - Notranje cene previsoke

lani so v Italiji pridelali malo pšenice. Zato so zaloge stare pšenice po skladišču so se izpraznila. Tako bila dana lepa prilika, da izvešni preračunajo, kakšne koristi so imeli pridelovalci od državnega odkupa žita, ki so ga nalagali v skladišča, kjer čakalo na porabo. Na drugi strani znani italijanski gospodarstvenik E. Corbino preračunal, koliko je država izgubila lanske letine; saj je morala Italija prav zaradi pšenice pridelka domači zemlji uvoziti iz tujine ve-

like količine pšenice. Prof. Corbino je prišel do presenetljivega zaključka, da država ni imela lani izgube, čeprav je morala uvoziti žito iz tujine, ker je bil sistem odkupa žita od pridelovalca neekonomično urejen.

Obračun obsega 15 let, to je ves čas, ko je država od leta do leta odkupovala pšenico od kmetov in jo preprodala mlinarski industriji. Ko so se zaloge prenatrpane, je morala država žito celo izvažati po nizki ceni, na drugi strani pa ga prodajati celo kot žitinsko krmo. Odkup pšenice organizira Zveza konzorcijske (Federconsorzi). Corbino trdi, da je Zveza in z njo država imela v teh 15 letih okoli 900 milijard lir izgube. Dobro polovico te izgube so morali pokriti z denarjem iz državnega proračuna, za drugo polovico se je morala država blagajna zadolžiti in najeti dolgoročno posojilo. Prof. Corbino trdi po vsem tem, da je država imela vsako leto približno 55 milijard lir izgube. Država bi morala plačevati 50 milijard samo za obresti, ako bi najela posojilo za ves znesek 900 milijard lir, kolikor je znašala izguba. To pomeni, da bi vsak Italijan moral plačati 1000 lir na leto več davkov zaradi teh obresti.

Zanimiv je tudi Corbinov račun o posledicah lanske slabe letine. V poslovnem letu 1960/61 je italijanska vlada uvozila iz tujine 23 milijonov stotov pšenice; 18 milijonov je šlo za potrošnino in 5 za zaloge. Država je nabavljala pšenico na zunanjih trgih ceneje, kakor je cena na italijanskem notranjem trgu ter imela od prodaje domači mlinarski industriji 45-50 milijard surovega dohodka. Če od tega odjememo stroške za odkup domače pšenice na domačem trgu v letu 1960 in ostale stroške, bi morala država imeti po računu za poslovnem letu 1960/61 okoli 30 milijard lir čistega dohodka.

Prof. Corbino izvaja iz tega naslednji zaključek: lanska slaba letina je državnim blagajnam pravzaprav koristila. Poleg vsega si je lahko ustvarila še zaloge 5 milijonov stotov pšenice tako rekoč brezplačno. Tudi pridelovalci niso zaradi take agrarne politike pravzaprav imeli izgube zaradi slabe letine, nasprotno, ker je bilo pšenice malo, so jo lahko prodajali po višjih cenah, kakor jih plačuje država odkupljeno žito.

Ker so proizvodni stroški v Italiji previsoki in je cena žita na zunanjih trgih nižja, bi bilo bolj koristno omejiti pridelovanje doma ter rajši uvažati več žita iz tujine. Danes je cena pšenice na notranjem italijanskem trgu za približno 1500 lir pri stotu višja kakor cena na mednarodnem trgu. To razliko je treba odpraviti. Skrečiti bi morali površino posojano s pšenico na tista zemljišča, ki omogočajo največji donos. Povprečni donos bi se moral dvigniti na 18 stotov na hektar. Tako bi na površini 4 milijonov ha pridelali na leto 75-80 milijonov stotov, iz tujine pa bi uvažali vsako leto okoli 10 milijonov stotov žita. Tujina je pripravljala na dobavljalci pšenico po dostopnih cenah. Italijanski žitno politiko je treba spremeniti ob upoštevanju vseh omenjenih dejstev in tudi dejstva, da je na italijanskih poljih čedalje manj delevstva.

V zadnjem času so se cene žitaricam na notranjem trgu celo okrepile. Cene mehke pšenice se je dvignila za okoli 100 lir pri stotu. Trg s trdo pšenico je mirnejši. Cena se suka med 8.000 in 8.200 lirami za stot.

LETINA V JUGOSLAVIJI

Slabo vreme je neugodno vplivalo na letino v Jugoslaviji. Po načrtu bi morali pridelati 4,3 milijona ton pšenice, čala.

Cene kmetijskih pridelkov v Evropi

(v novih francoskih frankih)

Francija	Zah.	Nemčija	Italija	Belgija	Holandija	V. Brit.
Pšenica	33,84	49,49	49,85	46,01	37,53	37,48
Ječmen	28,18	49,96	36,27	38,80	33,97	38,69
Krompir	25,70	15,90	17,50	17,50	20,80	31,11
Slad. pesa	5,00	8,35	7,42	6,30	6,74	8,27
Govedo	196,00	226,30	254,00	200,35	227,30	196,03
Praščiči	242,00	283,00	272,00	218,00	233,00	257,00
Jajca	310,50	278,50	391,00	354,00	253,00	384,00
Mleko	29,80	39,10	35,00	29,30	37,50	46,40

PRIDELEK PŠENICE V FRANCIJI

Letošnja pšenična letina v Franciji ni bila posebno dobra. Po zadnjih cenitvah ministrstva za kmetijstvo bodo letos pridelali 93,4 milijona stotov pšenice. Lanska letina je vrgla nekaj čez 119 milijonov stotov.

Avstrijci o naftovodu Trst-Dunaj

Kakor poroča »Neue Zürcher Zeitung« iz Dunaja, je društvo za proučevanje napeljav naftovodov sestavilo poročilo o zaključkih svojega dolgega proučevanja vprašanja povezave Avstrije z naftovodi iz tujine. Društvo priporoča graditev naftovoda iz Trsta na Dunaj, vendar je mnenja, da bi se dal do Dunaja podaljšati tudi naftovod, ki so ga veliki petrolejski koncerni zgradili do mesta Karlsruhe v Zah. Nemčiji. Nekateri avstrijski izvedenci so prepričani, da bo Avstrija že leta 1964 primorana nabavljati petrolej po naftovodih, ker ne bo več zadostala domača proizvodnja petroleja; drugi za petrolej, da naftovod ne bo potreben pred letom 1967 ali 1968. Z proti koncu oktobra letos naj bi Avstriji prišli v stika z inž. E. Mattejem, ki načeljuje koncernu ENI, on je namreč pobudnik graditve naftovoda Trst - Dunaj, piše omenjeni časopis.

ITALIJA IZVAJA MANJ VOZIL

Italija je v prvih 7 mesecih tega leta izvozila za 77,42 milijonov lir vozil, medtem ko je v istem času lanskega leta izvoz dosegel 83.800 milijonov lir. Izvoz sestavnih delov za avtomobile je znašal letos 236.681 stotov in po vrednosti 1-928 milijonov lir, lani v istem času 20.730 milijonov lir. Italija je v prvih sedmih mesecih uvozila 27.013 vozil v vrednosti 18.416 milijonov (lani 13.657 vozil za 10.297 milijonov).

v resnici pa je pridelek znašal samo 3,5 milijona ton; pridelek koruze je dosegel okoli 4 milijone ton, planiranih pa je bilo 7 milijonov; pridelek sladkorne pese je znašal 2 milijona, planiran pa je bil na 2,7 milijona ton; pridelek sončnice bi moral dosegati 112.000 ton, v resnici je dosegel 97.600 ton; to baka pa so pridelali 18.000 ton, medtem ko je bil predvidevan pridelek 45.000 ton.

Kakor poroča »Ekonomska politika«, je pridelek povrtine, sadja in grozdja preokračil planirane količine. Dobro so se obnesle slive. Povrtine bo okoli 1,5 milijona ton, krompirja 3,2 milijona ton, raznih vrst sadja 1,2 milijona ton in grozdja 1,2 milijona ton.

PREMALO HRANE ZA NARASCAJOČE PREBIVALSTVO?

Po podatkih Organizacije za kmetijstvo in prehrano (FAO) je kmetijska proizvodnja po vsem svetu (razen na Kitajskem) v gospodarskem letu 1960-1961 napredovala za 1%, medtem ko se je prebivalstvo na svetu pomnožilo za 1,6%. Če bi vključili še podatke o kmetijski proizvodnji na Kitajskem, bi bila celotna slika še bolj neugodna, ker je bila letina na Kitajskem zelo slaba. Neugodno so bile vremenske razmere. Te niso bile naklonjene niti državam Južne Amerike ne Vzhodni Evropi in tudi ne Sovjetski zvezi. Poročilo FAO ne predvideva posebnega napredka niti v gospodarskem letu 1961/62, in sicer prav tako zaradi neugodnih vremenskih razmer.

LETOS V ITALIJI VEČ PŠENICE

Letošnji pridelek pšenice v Italiji je dosegel nekoliko 80 milijonov stotov, to je 16% več kakor lani (lanska letina je bila nenavadno šibka). Povečan pridelek ni vplival na ceno na notranjem trgu, in sicer zaradi tega, ker je država odkupila »odvečne« količine pšenice ne posredno od pridelovalca. Država namreč odvzema določen kontingent pšenice pridelovalcu v smislu tozadevnega zakona, kmetom pa je dano na izbiro, da prodajo državi še del svojega pridelka prostovoljno. Država odkupuje pšenico po ceni, ki jo določa vsako leto medministrski odbor za cene. Do 31. avgusta letos je država odkupila od zakonite in od prostovoljne oddaje 11 milijonov 769.000 stotov, od tega 2 milijona 258.000 stotov trde in 9.511.000 stotov mehke pšenice. Lanko leto je odkup dosegel do tega datuma 4.961.000 stotov, od tega 989.000 stotov trde in 3.972.000 stotov mehke pšenice.

OECE: SE VEC PREBIVALSTVA Z DEZELE?

Organizacija za gospodarsko sodelovanje v Evropi (OECE) je objavila poročilo svojih strokovnjakov o razvoju kmetijstva v Evropi in Severni Ameriki po letu 1955. Poročilo se še posebej navi na kmetijsko politiko razvijajočih vladi, ki ne dovede vselej do zdravih izvedenec. Dohodek posameznih posestev se krči, na notranjem in tudi na zunanjih trgih se kopičijo čedalje večje količine kmetijskih pridelkov. Težiti je treba za povečanjem porabe in povečanjem dohodka kmetijskega prebivalstva iz drugih nekmetijskih virov, da bi lahko olajšali položaj na deželi. V ta namen je treba na deželi graditi obrate za predelavo. Poleg tega naj bi po mnenju izvedencev odšlo še več prebivalstva z dežele. Podpiranje kmetijstva z zagotovitvijo višjih cen, in sicer z državnimi podporami, ni zdravo. Tako politika ovira mednarodno izmenjavo. Končno ugotavlja poročilo, da se je izmenjava kmetijskih pridelkov med državami OECE v zadnjih letih povečala.

Gospodarstvo se je težko prilagajalo spremembam v kreditni politiki. Obratna sredstva naj bi bila po raznih razpravah poglavita ovira za nadaljnji dinamični razvoj gospodarstva. Obratna sredstva in gospodarstva iz družbenih investicijskih skladov naj bi se zvišala za 112 milijard, iz bančnih sredstev pa za 62 milijard.

IZVOZ IZ SLOVENIJE

Največ težav v prilagajanju gospodarskih organizacij novim kreditnim pogojem pa povzroča Narodna banka s svojim režimom, kako odobrava kreditne komunalnim bankam za potrebe po obratnih sredstvih v industriji. Komisija v Narodni banki namreč odobrava kredite kar individualnim gospodarskim organizacijam. Tak postopek pa je v nasprotju z doseženo decentralizacijo.

NOVI PREDPISI O DELITVI OSEBNEGA DOHODKA

Zvezni izvršni svet pripravila novo uredbo o delitvi osebnega dohodka iz čistega dohodka pri podjetjih, ki bi bolj ustrezala položaju podjetij in gospodarskih ustanov.

NOVO LJUDSKO VOZIL RENAULT

Francoška avtomobilska industrija Regie Renault je pripravila novo ljudsko vozilo »R4«, ki ga bodo predstavili občinu v prihodnjem oktobru. Po zunanosti je novo vozilo nekoliko podobno italijanskemu avtomobilu »Bianchina«. R4 je opremljen z motorjem 747 kub. cm, tehta 570 kg, doseže hitrost 100 km/h in porabi 5,8 litrov goriva na 100 km. V njem je prostora za 4 osebe. Ima pet vrat (ene na zadnji strani). Posebna novost je hlajenje motorja s posebno tekočino, ki ustreza tako polnim kakor tudi zimskim vremenskim prilikam.

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA SKUPNOST

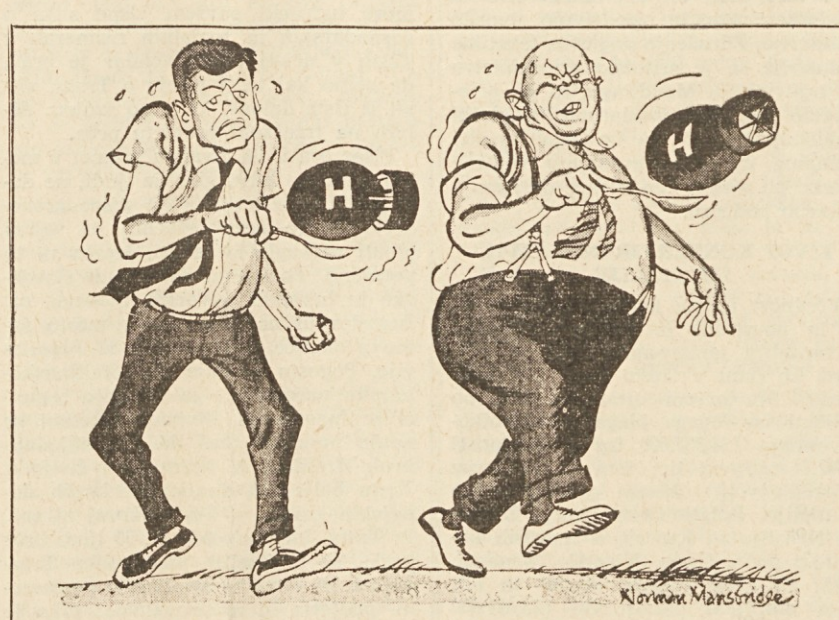
Vrhovna organizacijska enota za območje vse države bo »Jugoslovanska zavarovalna skupnost« s sedežem v Beogradu. Ta bo izravnavala poslovne nevarnosti zavarovalnicam in republiškimi zavarovalnim skupinam, opravljal bo pozavarovalne posle v tujini in izvrševala tudi aktivno pozavarovanje tujim zavarovalnicam. Zbirala in preučevala bo statistične podatke s področja zavarovalstva, spremljala razvoj zavarovalstva v tujini in sodelovala v tujini in sodelovala v mednarodnih zavarovalnih organizacijah. V skladu z Zveznim izvršnim svetom bo predpisovala premijske cenice, enotne tehnične osnove ter enotna zavarovalna pravila za obvezna zavarovanja na vsem državnem ozemlju.

TUDI PROSTOVOLJNO ZAVAROVANJE

Izravnavanje poslovne nevarnosti (rizika) iz poslovanja zavarovalnic bo na območju vsake posamezne republike stvar »zavarovalne skupnosti«, višje zavarovalne organizacijske enote, ki bo ustanovljena po sklepu republiškega izvršnega sveta. Ta zavarovalna skupnost bo v skladu z novim zakonom tudi uvažala prostovoljna zavarovanja za svoje področje in predpisovala zanje zavarovalna pravila, premijske cenike in tehnične osnove. Tudi bo nadzirala zavarovalnice glede tega, kako spoštujejo zavarovalna pravila in premijske cenike za tiste vrste zavarovanja, za katera bo ona izravnavala nevarnosti.

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA SKUPNOST

Vrhovna organizacijska enota za območje vse države bo »Jugoslovanska zavarovalna skupnost« s sedežem v Beogradu. Ta bo izravnavala poslovne nevarnosti zavarovalnicam in republiškimi zavarovalnim skupinam, opravljal bo pozavarovalne posle v tujini in izvrševala tudi aktivno pozavarovanje tujim zavarovalnicam. Zbirala in preučevala bo statistične podatke s področja zavarovalstva, spremljala razvoj zavarovalstva v tujini in sodelovala v tujini in sodelovala v mednarodnih zavarovalnih organizacijah. V skladu z Zveznim izvršnim svetom bo predpisovala premijske cenice, enotne tehnične osnove ter enotna zavarovalna pravila za obvezna zavarovanja na vsem državnem ozemlju.

Cidna tekma: kdo bo delj časa ohranil vodkovno bombo na žlici in ne bo pognal človeštva v strašno nesrečo — v vojno z jedrskim orožjem. Hruščev ali Kennedy? Uničevalna sila vodkovne bombe je še strahovitejša kakor običajne atomske bombe. Američani so rekli, da ne bodo sestavili večje vodkovne bombe, kako jo lahko prenesejo največji bombniki B-52. Takšna bomba bi imela eksplozivno moč 30 megatonov (30 milijonov trinitrotoluola, strahov tega razstrelišča). Uničila bi lahko na milijone ljudi. V osamljenem gozdu blizu Atlante v Georgiji (ZDA) so napravili učencijski potkus, da bi približno ugotovili, kakšen učinek bi vodkovna bomba imela na rastline. Spustili so nekaj časa obratovati nov jedrski reaktor brez vsake zaščite. Nekateri rastline so takoj pomrle. Radioaktivne snovi so prežle uničile jelko kakor hrast ali ameriški beli oreh. Splošno je poizkus pokazal, a bi mnogo koristnih dreves takoj usamilo, druga, zlasti tista, ki bnaajo globoke korenine, bi se še ohranila. Drugi izvedenci so proučili učinke strahotne učinkne bruhanja ognjenika na otoku, San Bene

T. Bolé o razvoju slovenskega gospodarstva

Na prvem zasedanju slovenske Ljudske skupščine so predvsem razpravljali o gibanju slovenskega gospodarstva v prvem letošnjem polletju. Uvodne besede k poročilu o gibanju gospodarstva je podal član Izvršnega sveta Slovenije Tone Bolé. Pomembno je, je razpravljati po. Bolé, kako se posamezna podjetja gospodarskega sistema prilagajajo novim gospodarskim pogojem, to je, kako se razvijajo delitve dohodka, devizna reforma, kreditni sistem in vključevanje proizvodnje s postrojni.

Celotni dohodek se je povečal letos v primerjavi s lanskim za 17%, narodni dohodek za 13% in del narodnega dohodka za gospodarske organizacije za 24%. Izrazilo je torej povečanje dohodka gospodarskih organizacij. To pomeni, da so novi elementi delitve dohodka med družbo in kolektivom ugodnejši od lanskega. Težko je oceniti, zaradi katerih činiteljev je do tega prišlo, ali morda predvsem zaradi delitve dohodka znotraj gospodarskih organizacij. Dogodilo se je, da je v nekaterih gospodarskih panogah družbene proizvodnje nižji od lanskega, a osebni dohodek ponekod celo za 33% večji kot lani. Zaradi tega bo treba dobro pripraviti pravilnike o delitvi čistega dohodka in osebnega dohodka ter paziti, da bi se zlasti ti prvi ne zmanjšali.

Gospodarstvo se je težko prilagajalo spremembam v kreditni politiki. Obratna sredstva naj bi bila po raznih razpravah poglavita ovira za nadaljnji dinamični razvoj gospodarstva. Obratna sredstva in gospodarstva iz družbenih investicijskih skladov naj bi se zvišala za 112 milijard, iz bančnih sredstev pa za 62 milijard.

IZVOZ IZ SLOVENIJE

Največ težav v prilagajanju gospodarskih organizacij novim kreditnim pogojem pa povzroča Narodna banka s svojim režimom, kako odobrava kreditne komunalnim bankam za potrebe po obratnih sredstvih v industriji. Komisija v Narodni banki namreč odobrava kredite kar individualnim gospodarskim organizacijam. Tak postopek pa je v nasprotju z doseženo decentralizacijo.

NOVI PREDPISI O DELITVI OSEBNEGA DOHODKA

Zvezni izvršni svet pripravila novo uredbo o delitvi osebnega dohodka iz čistega dohodka pri podjetjih, ki bi bolj ustrezala položaju podjetij in gospodarskih ustanov.

NOVO LJUDSKO VOZIL RENAULT

Francoška avtomobilska industrija Regie Renault je pripravila novo ljudsko vozilo »R4«, ki ga bodo predstavili občinu v prihodnjem oktobru. Po zunanosti je novo vozilo nekoliko podobno italijanskemu avtomobilu »Bianchina«. R4 je opremljen z motorjem 747 kub. cm, tehta 570 kg, doseže hitrost 100 km/h in porabi 5,8 litrov goriva na 100 km. V njem je prostora za 4 osebe. Ima pet vrat (ene na zadnji strani). Posebna novost je hlajenje motorja s posebno tekočino, ki ustreza tako polnim kakor tudi zimskim vremenskim prilikam.

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA SKUPNOST

Vrhovna organizacijska enota za območje vse države bo »Jugoslovanska zavarovalna skupnost« s sedežem v Beogradu. Ta bo izravnavala poslovne nevarnosti zavarovalnicam in republiškimi zavarovalnim skupinam, opravljal bo pozavarovalne posle v tujini in izvrševala tudi aktivno pozavarovanje tujim zavarovalnicam. Zbirala in preučevala bo statistične podatke s področja zavarovalstva, spremljala razvoj zavarovalstva v tujini in sodelovala v tujini in sodelovala v mednarodnih zavarovalnih organizacijah. V skladu z Zveznim izvršnim svetom bo predpisovala premijske cenice, enotne tehnične osnove ter enotna zavarovalna pravila za obvezna zavarovanja na vsem državnem ozemlju.

TUDI PROSTOVOLJNO ZAVAROVANJE

Izravnavanje poslovne nevarnosti (rizika) iz poslovanja zavarovalnic bo na območju vsake posamezne republike stvar »zavarovalne skupnosti«, višje zavarovalne organizacijske enote, ki bo ustanovljena po sklepu republiškega izvršnega sveta. Ta zavarovalna skupnost bo v skladu z novim zakonom tudi uvažala prostovoljna zavarovanja za svoje področje in predpisovala zanje zavarovalna pravila, premijske cenike in tehnične osnove ter enotna zavarovalna pravila za obvezna zavarovanja na vsem državnem ozemlju.

Zah. Evropa proti ameriški gospodarski nadvladi

K poročilu o ameriško-evropskem trenju na skupščini Mednarodnega denarnega sklada na Dunaju, ki smo ga pričeli v zadnji številki, dodajamo danes še mnenje urednika velikega londonskega tednika »Sunday Times« W. Rees-Mogga, ki ga je napisal za svoj list po povratku iz Dunaja.

Rees-Mogg pripominja, da je do slej med ameriški politiki in finančniki prevladovalo mnenje, da je Mednarodni denarni sklad pravzaprav ameriška ustanova; v resnici je do slej posloval predvsem z ameriškim denarjem. Na Dunaju se je pokazalo, da so zdaj Američani tisti, ki potrebujejo denar. Mednarodni denarni sklad ima dovolj dolarjev, potreboval pa bi več nemških mark, francoskih frankov in lir. Na Dunaju niso na zborovanju prevladali Američani, pač pa je šla prva beseda Evropejcem, in to Francozom. Tako se je položaj temeljito spremenil. Američani sicer niso tega mnenja. Prepričani so, da gre samo za pojav začasne narave. Amerika je še vedno gospodarsko tako močna, tako mislijo Američani, da bo še vedno lahko vsilila Evropi svoje poglede. Ameriška finančna šibkost je posledica primanjkljaja v plačilni bilanci, vendar ta primanjkljaj ni velik in bo v kratkem izginil. Tako mislijo Američani, ki podcenjujejo gospodarsko moč Evropske gospodarske skupnosti, ki gre za tem, da Evropa osvobodi ameriške gospodarske nadvlade.

»Sunday Times« piše dalje, da se je razlika v gospodarski moči med Evropo in Združenimi ameriški državami zmanjšala v času 1955-1960. Evropski skupni trg je zadaj sicer nekoliko šibkejši, kakor so Združene ameriške države glede surovin in glede števila prebivalstva, vendar bo v tem pogledu presegel Združene ameriške države kakor tudi Sovjetsko zvezo, ako se moji pridruži Velika Britanija. Evropa je v tem pogledu tudi na boljšem, ker je njena življenjska raven nižja in ima njeno gospodarsko utrjevanje solidnejšo podlago. Na zahodu sta se tako razvili dve veliki gospodarski sili, ameriška in evropska. Evropa ima sicer manjše vojaške izdatke in njena obrambna zmogljivost je manjša. Toda nekoliko do 1965-75 leta se bo Evropa približala Ameriki in si bo pridobila svetovni vpliv ter si vsekar zagotovila prvo besedo v gospodarstvu na lastnih tleh.

NE ZAHTEVAJTE PREVEČ OD AMERIKE!

Proti vodilni vlogi Nemčije v zvezi s politično napetostjo, ki jo povzroča v Evropi berlinski vprašanje, je poleg drugih ameriških politikov prišel v Evropo tudi senator J. W. Fulbright, predsednik senatnega odbora za zunanjo politiko. V Londonu je na povabilo Združenja parlamentarne Britanske državne skupnosti predaval o mednarodnem položaju.

Naglasil je, da morajo vse zahodne države prevzeti del soodgovornosti za svetovni razvoj. Američani ne zahtevajo pomoči, da bi se pripravili na jedrsko vojno, pač pa da, da bi jo preprečili. Važno je, da se ni noben tabor, ne Sovjetska zveza ne Združene ameriške države, trmasto zaprl in onemogočil pogajanja. Tragično je bilo, da so se mnoge države znašale, da bodo same Združene ameriške države zagotovile mir z jedrsko energijo. Toda Amerika nima za to niti dovolj sredstev in niti dovolj volje, da bi sama zagotovila varnost drugim.

Fulbright ne misli, da je angleška vlada zaprosila za pristop k Evropskemu skupnemu trgu na ameriško željo; storila je to, da zagotovi obstanek Velike Britanije. Ni dvoma da bi Zahodna Nemčija zaradi svoje moči razvite industrije ter strokovno izobraženega in odločnega prebivalstva kmalu prevzela prevladujočo vlogo v evropski skupnosti. Fulbright je dodal, da se on osebno ne navdušuje za takšno možnost. V Zahodni Nemčiji se namreč demokracija še ni dovolj utrdila, da bi bil državi lahko prepustili vodilno vlogo v Zahodni Evropi; samo Britanija ima dovolj izkušenj in zrelosti, da bi lahko vodila Evropo v novo dobo. Ob zaključku svojega predavanja je Fulbright opozoril predstavnike Britanske skupnosti (Commonwealtha), naj nikar ne zamudijo zgodovinske priložnosti ter naj prevzamejo v vodstvu sveta k pomirnitvi vodilno vlogo. On je prepričan, da bo Britanska skupnost to storila in da je za to tudi poklicana.

Ustroj vsake zavarovalnice bo podrobneje urejen v njenem statutu (pravilih), ki ga bo predpisal njen upravni odbor, toda potrditi ga bo moral ljudski odbor, ki je zavarovalno ustanovil. Najvišji organ zavarovalnice bo skupščina. Njeni člani bodo deloma izvoljeni od zavarovancev z območja zavarovalnice, deloma jih bo pa imenoval občinski ljudski odbor. Zavarovanci bodo volili svoje predstavnike po gospodarskih panogah v sorazmerju z njih deležem v skupni zavarovalni premiji. Imenovani člani bo največ ena petina skupnega števila in izbrani bodo od izmed članov občinskega ljudskega odbora, predstavnikov civilne zaščite in drugih oseb, ki lahko pripomorejo k delu zavarovalnice. Mandat članov skupščine bo trajal dve leti. Seje bo skupščina imela po potrebi, najmanj pa dvakrat na leto.

Izmed svojih članov bo skupščina izvolila upravni odbor zavarovalnice, katerega naloga bo zlasti, da bo določal predloge letnega finančnega načrta, za ključnega računa, letnega poslovnega poročila in druge predloge, o katerih bo odločala skupščina. Tudi bo dajal navodila za izvajanje smernic skupščine o poslovanju zavarovalnice ter postavil in razreševal njene vodilne uslužbence razen ravnatelja. Ravnatelj zavarovalnice bo po svojem položaju član skupščine in upravnega odbora, postavil in razreševal ga bo občinski ljudski odbor.

Dr. O.

(Nadaljevanje sledi)

Ameriški kapital

za italijanske železarne

»New-York Times« sporoča iz New Yorka, da bo veliki jeklarski koncern United States Steel Corporation sodeloval pri velikem jeklarskem podjetju, ki ga bodo postavili v Italiji. To je prva udeležba tega ameriškega koncerna pri večjem podobnem podjetju izven Združenih ameriških držav. Pri novi ameriški koncernu razlagajo, da bo nova tovarna v prvi vrsti prodajala svoje izdelke na Evropskem skupnem trgu (v Franciji, Zah. Nemčiji, Italiji, Belgiji, Luksemburgu in na Nizozemskem). Tako je United States Steel Corporation tretji večji ameriški koncern, ki sodeluje pri proizvodnji jekla v Evropi. Četrti ameriški koncern — Jesso Steel Company (Washington) je prav te dni izjavil, da bo s svojim kapitalom prispeval h graditvi nove jeklarne v Indiji, ki bo stala 5 milijard dolarjev.

Ameriška družba Crucible Steel Company je nedavno kupila za 2.400.000 dolarjev 75% delniškega deleža nekakega manjšega železarskega podjetja v Milanu. Ameriški koncern Allegheny Ludlum Steel Corporation je ustanovil v Švici podružnico, da bi lahko prispevala pol kapitala za delniško glavnico neke jeklarne v Gentu (v Belgiji), ki je vredna okoli 10 milijonov dolarjev.

Omenjeni ameriški koncern United States Steel Corporation se je dogovoril z družbami Terni-Società per l'Industria e l'Elettricità, da ustanovijo novo družbo. Ta bo zgradila jeklarne v mestu Terni, ki bo začela obratovati leta 1963. Ameriški koncern ima rudnike tudi v Venezueli in Kanadi. Predstavniki ameriškega koncerna je izrecno naglasil, da so se Američani odločili za ta korak, da bi lahko zadostili potrebam Evropskega skupnega trga.

Prva razstava pobištva v Milanu

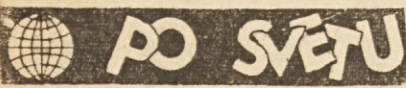
V paviljonih št. 34 in 28 na milanskem sejmišču so 24. septembra odprli I. salon italijanskega pobištva, ki je ostal odprt do vključno 1. oktobra.

I. Salon pobištva se je zaključil 1. oktobra. Vrednost sklenjenih kupcij je presegla 10 milijard lir. Razstave se je udeležilo 336 razstavljalcev, ki so razstavili v paviljonih opremo za okoli 800 stanovanjskih prostorov. Vrednost razstavljenega pobištva cenijo na 300 milijonov lir. Razstavo so je ogledalo devet strokovnih odposlancev iz tujine (iz Francije, Belgije, Švice, Vel. Britanije, Nizozemske in Zah. Nemčije), poleg številnih poslovnih ljudi iz raznih držav, med temi tudi iz Jugoslavije. Med obiskovalci je bil tudi minister za zunanjo trgovino M. Martinelli.

nase

Mudi se mi!

Zivljenjski modri priporočajo vsakomur, ki nosi še četrto križ na svojih plečih, naj se pogosto pogleda v ogledalo, ne morda za to, da bi zagledal v njem svoj »memento mori«, ampak, da bi se ne ušel. Volja, življenjska volja, kaj rada prevari človeka, tako da se niti ne zaveda, da je telo in z njim življenjske moči že pričelo zaostajati za dušo. Zenskam seveda ni treba še posebej priporočati, naj se pogosto pokukajo v ogledalo. To jim vsaj vsak dan najmanj trikrat pokaže, koliko zgod

RESEVANJE JUZNOTIROLSKEGA VPRAŠANJA NA NOVI PODLAGI? Zmernejši voditelji Južnotirolske ljudske stranke, ki predstavljajo skoraj vse Južne Tirole, so ustanovili skoraj skupino »Aufbau« (Obnova), ki se zavzema za mirno rešitev spora z rimsko vlado glede priznanja pravice Južnim Tirolcem ter obsoja radikalne metode, ki jih zagovarja druga skupina v vodstvu stranke. Med obema strujama se je zdaj vnel boj za oblast v vodstvu stranke. O tem bo odločil bodoči kongres južnotirolske ljudske stranke še ta mesec. Zmernejša skupina je svoje poglede tudi objavila. Avstriji niso umaknili svoje pritožbe izpred Organizacije združenih narodov. Italijanska diplomacija si prizadeva, da bi južnotirolski spor prišel na dnevni red čimprej, ker bi tako sprčo mednarodne nepetosti, ki jih zaradi berlinskega vprašanja, zgubil na pomenu. Tudi na Dunaju naj bi bili za to, da se spor reši neposredno med Južnotirolsko ljudsko stranko in rimsko vlado.

ZOPET ATENTATI NA JUZNEM TIROLSKEM. Neznani so zopet minirali nekaj opornikov električne napeljevalne. V Innsbrucku so poskušali raztrgati spomenik Andreju Hoferju, ki je vodil uporniško gibanje Tirolcev proti Francozom in ki so ga ti ustrelili. Preiskava še ni v gotovostjo ugotovila, kdo so storilci, vendar se širi domneva, da pripadajo bivšim nacionalistom. V nedeljo ob 4. uri zjutraj so neznanci izstrelili z avtomobila 3 strele proti italijanskemu poslanstvu na Dunaju. Pred poslaništvom so našli letak, ki obtožuje avstrijsko vlado mlačnosti in čunčanja v južnotirolskem sporu in zahteva za južne Tirole pravico do samoodločbe.

VPRAŠANJE POLJSKO - NEMSKO MEJE. Na zahodu se vedno bolj utrjuje prepričanje, da morajo tudi zahodne države priznati sedanjo mejo med Nemčijo in Poljsko na Odr in Nisi. Zahod naj bi tudi priznal »de facto« ali vsaj toleriral Vzhodno Nemčijo (Nemško demokratsko republiko). Ako hoče Sovjetska zveza z njo skleniti mir in jo tako pravno priznati, to je njena zadeva, v katero se Zahod ne bo mešal. V Zah. Nemčiji se boje, da bi Amerika preveč popuščala nasproti Sovjetski zvezi glede teh vprašanj.

ZAKAJ SE JE SIRIJA LOCILA OD EGIPTA. Leta 1958 je bila ustanovljena Združena arabska republika, ko se je Sirija na pobudo predsednika Naserja združila z Egiptom. Te dni se je v Damasku, vojaštvo uprlo proti politiki Naserja ter brez posebnega prelijanja krvi izvedlo popolno ločitev Sirije od Egipta. Vsega je bilo okoli 25 žrtev. Predsednik Naser je bistro preprodil resnični položaj in se je izognil nepredvideni prelivanju krvi. Neodvisnost Sirije so takoj priznale Jordanija, Turčija, Iran, Gvatemala in Formoza, nato tudi Sovjetska zveza. Sam Naser je izjavil, da se ne bo uprli sprejetju Sirije v Organizacijo združenih narodov, svojega starega načrta, da bi Sirce zopet pridobil za Združeno arabsko republiko, ko bi bil za to položaj ugoden, pa ni dokončno opustil. Za predsednika vlade so častniki postavili civilno osebnost, in sicer dr. Kuzbarija, ki o pripravih državnega udara porej sploh ni bil obveščen. Častniki so pripravljali upor na tihem že dobro leto. Sirci so imeli občutek, da Egipt ne poštuje dovolj njihove avtonomije in da je najnovejša preobrazba državnega ustroja izvedla preostro centralizacijo. Na odgovorna mesta v sirski vojski so bili imenovani Egipčani. Sirski častniki so sestavili spisek zahtev ter ga predložili maršalu Amerju, to je zaupni osebi predsednika Naserja, ki je zavzimal mesto nekakšnega guvernerja v Siriji. Ko je Naser naročil Amerju, naj ne sprejme zahtev sirskih častnikov, so se ti odločili za upor. Vse podobnosti o vzrokih, ki se niso znane. Prvotno so se poročila glasila, da je vodil upor polkovnik Serrai iz osebne užitnosti, da ga je Naser premeštil iz Damaska v Kairo, toda po novostih vestih je nova vlada dala zapreti polkovnika Serraija; ta je bil med Sirci nepriljubljen zaradi preostrega policijskega režima, ki ga je uvedel. Vodilne osebnosti sedanje vlade pripadajo meščanstvu in k srednjemu stanu, ki je odklanjal Naserjeve socialne reforme in še posebno nacionalizacijo tudi za sebnih podjetij; vsaj pol glavnice teh mora pripadati državi. Za takojšnje priznanje Sirije s strani Sovjetske zveze izseko neretno razlago tudi v okolnosti, da niso bili odnosi med Naserjem in Moskvo že delj časa dobri.

SMRT MADŽARSKEGA NADSKOFA. Radio Budimpešta je objavil vest, da je umrl nadškof Jozef Groesz, predsednik škofskih konferenc na Madžarskem. Dočkal je 74 let, zadela ga je srčna kap. Studiral je na Dunaju ter je bil leta 1943 postavljen za nadškofa v Kalocsi. Začasno je bil nekaj časa predsednik škofskih konferenc, dokler ni prevzel tega mesta kardinal Mindszenty; ko so tega leta 1949 zaprli, je postal Groesz zopet predsednik škofskih konferenc. Rajni si je po letu 1956 prizadeval, da bi odnose med Cerkvijo in državo postavil na realna tla. Lani so umrli trije katoliški škofje, doslej ni bil še nihče imenovan na njihova mesta.

V GANI SO PRIPRAVLJALI UPOR. Nasprotniki preds. Gane dr. Nkrumah so pripravljali med njegovo odsotnostjo — ta je bil na daljšem potovanju po Evropi in drugih državah — državni prevrat. Izkoristiti so hoteli nepopularne ukrepe ganske vlade, kakor povišanje davka na poslovni promet in raznih drugih dajatev, s katerimi je hotelo vlada pokriti primanjkljaj 31 milijonov funtov šterlingov v državnem proračunu. Prišlo je do stavke na železnici in v pristaniščih. Po povratku dr. Nkrumaha je moralo odstopiti 6 ministrov, med temi njegov nasprotnik Gbedemah. Posebno sodišče jih bo sodilo zaradi zločinov proti državi. Aretiranih je bilo okoli 50 ljudi. Med Gani in Vel. Britanijo so se odnosi v zadnjem času poboljšali. To je bilo tudi ugotovljeno v skupnem poročilu o sestanku predsednika Nkrumaha in odposlanca Britanske skupnosti Sandysa, ki pripravljata tla za obisk kraljice; Gana pripada namreč k Britanski skupnosti.

Mednarodna trgovina

Italija proti dumpingu

Minister za proračun Pella je predložil ministrskemu svetu zakonski o-snutek, po katerem naj bi vlada sprejela vrsto ukrepov proti dumpingom (prodaje izpod cene), ki bi jih utegnile izvajati tuje države na italijanskem trgu. Dosedanja zaščita notranjega trga ne preprečuje ukrepov proti dumpingu, temveč samo postopno dviganje carinske pregrade nasproti tistim vrstam blaga, ki uživajo v tujni državni podpori pri proizvodnji ali pri izvozu, da jih izvozniki lahko prodajajo na tujih trgih ceneje.

Pellov načrt se sklicuje na določbe, ki urejajo mednarodno trgovino med članicami Sporazuma za trgovino in carine GATT. V primeru, da bi neka tuja država izvajala dumping na italijanskem trgu, bi carinske oblasti ustavile uvoz določenih vrst blaga s primernimi carinskimi ukrepi. Pri tem bi razlikovali dve vrsti obrambe: prvič pred dumpingom iz držav, članic Evropskega skupnega trga, drugič pred dumpingom iz ostalih držav. Carinske ukrepe bi lahko Italija sprejela neposredno takoj po ugotovitvi, da gre za določen dumping; v primeru pa, da bi dumping izvajale države članice EST, bi morale italijanske carinske oblasti najprej vprašati za svet in dovoljenje mednarodne organe.

Zakonske določbe bi uporabili, kakor hitro bi uvoz določenega blaga pridelal veliko škodo italijanski proizvodnji. V smislu tega zakona pa naj bi slo za dumping v vsakem primeru, ko bi neka država prodajala v tujni blago po nižji ceni kakor na lastnem notranjem trgu!

ZMANJSANJE PRIMANJKLJAJA ANGLEŠKE BILANCE

Primanjkljaj v angleški plačilni bilanci se je v II. tromesečju 1961 zmanjšal, in sicer od 68 milijonov funtov šterlingov v I. tromesečju, na 15 milijonov funtov. Lani je v drugem tromesečju znašal 50 milijonov.

MANJ NAROCIL ANGLEŠKI TEKSTILNI INDUSTRIJI

Meseca julija so angleška tekstilna industrija in tovarne za konfekcijo prejele za 5% manj naročil kakor meseca junija. Lansko leto je nazadovno med junijem in julijem znašalo 14%. Letošnja julija so naročila v primerjavi z julijem lanskega leta nazadovno za 13%; naročila konfekcijam so bila letošnjega julija za 8% večja kakor julija lanskega leta.

RAZSTAVA ITALIJSKEGA BLAGA V PRAGI

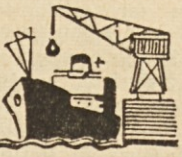
Italijanska trgovinska zbornica za Češkoslovaško se sporazumno z Zavodom za zunanjo trgovino (ICE) odprla 16. oktobra 1961 posebno razstavo italijanskega blaga v Pragi.

SOVJETSKO MASLO ZA VZHODNO NEMČIJO

Sovjetska zveza bo prihodnje leto dobavila Vzhodni Nemčiji 50.000 ton masla. Tako je bilo dogovorjeno na veselejšem v Leipzigu. Vzhodna Nemčija je odbila ponudbo Zahodne Nemčije, ki je bila pripravljena dobavljati maslo.

ZDRUŽENA ARABSKA REPUBLIKA SE INDUSTRIALIZIRA S TUJO POMOČJO

Po uradnih podatkih iz Kaira izvajajo zdaj v Združenih arabskih republikah 306 industrijskih načrtov s pomočjo tujih kreditov na dolge obroke. V ta namen bodo uporabili 167 milijonov egiptovskih funtov; od tega je tujega kredita 116,4 milijona egiptovskih funtov. Zahodna Nemčija je dala pomoč za izvedbo 76 načrtov, Sovjetska zveza za 53, Italija za 28, ZDA prav tako za 28, Vzhodna Nemčija za 23, Velika Britanija za 19 načrtov itd. Zdj proučuje 23 načrtov, ki jih bo financirala Svica. Ta bo dala na razpolago 4 milijone egiptovskih funtov, to je okoli 45 milijonov švicarskih frankov.

PROMET v pristanišču

Napovedane ladje

(Odholi iz Trsta)

— **JOGOLINIJA** —
Proga Jadransko morje —
— Indija — Pakistan: Avala 18/10, Lovčen 21/10.

— **Indonezija** — Daljni vzhod: Lovčen 21/10.

— **Japonska**: Lovčen 21/10.

— **Severna Evropa**: Pula 27/10.

— **Severna Amerika**: Slovenija 21/10.

— **Severna Afrika**: Pula 27/10, Slovenija 21/10.

— **Južna Amerika**: Trepca 20/10.

— **Perzijski zaliv**: Topusko 30/10.

»JADROLINIJA«

Proga Jadransko morje —

— **Dalmacija** — Grčija (tedenska): Orebič 10/10, Opatija 17/10.

— **Grčija** — Kreta (štirinajstredna): Lastovo 13/10, Lastovo 27/10.

LADJE SPLOSNE PLOVBE

Motorna ladja »Bled« je 29. septembra priplula v Tesalonike, kjer je

SE VEDNO SAMO RAZGOVORI MED AMERIKO IN ZSSR. Diplomatski razgovori med Združenimi ameriški državami in Sovjetsko zvezo, zlasti sestanki zunanjega ministra Gromika z zunanjim ministrom Ruskom in predsednikom Kennedyjem so ugodno vplivali na mednarodni razplet. Čeprav ni bila še dosežena trdna podlaga za dokončni sporazum o najvažnejših vprašanjih, je mednarodna napetost vendar močno popustila. Zahodni tisk na vaju kot glavne sporne točke Berlin, obnovu sovjetskih atomskih poskusov in vprašanje naslednika glavnega tajnika OZM Hrnarskojeda, ki se je smrtno ponesrečil. Amerika brani pravico zahodnih sil in Zah. Nemčije do pristopa k Berlinu. Glede začasnega tajnika je bil v glavnem dosežen sporazum: na to mesto pride Birmance, bolj trdo pa gre z berlinskimi vprašanji. Razgovori se bodo nadaljevali. Računajo, da bo mednarodna kriza rešena do konca tega leta.

ANGLEŽE VZNEMIRJA JAPONSKA KONKURENCA

Iz Bradforda poročajo, da se angleške tovarne volnenih izdelkov vznemirjajo zaradi konkurence japonskih volnenih oblek. Japonci namreč prodajajo v večji meri volnene obleke celo na angleškem trgu in izpodirjajo domačo industrijo. Združene angleške tekstilne industrije se je pritožilo pri ministru za trgovino R. Maudlingu, ki ga je obiskalo posebno odposlanstvo. Angleški industriji trdijo, da izvajajo Japonci dumping in lahko prodajajo volnene obleke po nizkih cenah, ker prejemajo državno podporo.

IZVOZ KONSERVIRANIH ŽIVIL IZ ITALIJE

Vrednost izvoza konzerviranega sadja in povrtnine iz Italije je dosegla v razdobju januar-april 1961 14 milijard lir (lani v istem času 13,7 milijarde). Na prvem mestu je bila po količini izvoženega blaga paradizničkova meza (31.337.000 kg v vrednosti 5.367,7 milijona lir; lani je bil izvoz nekoliko višji). Meza gre še vedno v Anglijo, Belgijo-Luksemburg, Zahodno Nemčijo in Kuvaيت, v manjših količinah pa v Gano, Nigerijo, Senegal, ZDA, itd. Na drugem mestu so bili letos olupljeni paradizniki (33.631.000 kg v vrednosti 3.637,6 milijona lir; lani je bil izvoz za malenkost manjši). Skoraj v celoti so olupljene paradizničke uvozili Združene ameriške države in Velika Britanija. Izvoz konzerviranih češenj je v omenjenem razdobju dosegel 4.838.000 kg v vrednosti 1.027,4 milijona lir, izvoz oranžnega soka 2.486.000 kg (904,9 milijona lir), limonovega soka: 6.531.000 kg (781,6 mil. lir), itd.

UVOZ GOVEJE ZIVINE PREKINJEN

Italijansko ministrstvo za zunanjo trgovino je te dni prekinilo uvoz žive goveje živine za zakol in zmrznevanje goveje mesa ter drobovine iz vseh držav.

CARINE NA UVOZ AMERISKEGA ŽITA SE NE POVIŠAJO?

Ameriški minister za kmetijstvo Freeman je po svojem povratku iz Evrope izjavil, da misli, da je prepričan komisiji pri Evropskem skupnem trgu, da ne bo povišala carin na uvoz ameriškega žita in drugih pridelkov v Evropo. Amerika bi lahko dobavila evropskim državam žito in druge kmetijske pridelke mnogo ceneje, kakor stanejo v Evropi.

REORGANIZACIJA PRIDOBIVANJA ZVEPLA V ITALIJI

V smislu sporazuma o Evropskem enotnem trgu se leta 1965 ukinejo vse olajšave, ki jih je bila deležna italijanska industrija zvepla. Zato se morajo obrati preurediti. Zaradi tega bo izgubilo delo 3000 do 5000 delavcev. Vlada proučuje vprašanje, kje bi se ti dali zaposliti.

DENAR

ZNIZANJE OBRESTNE MERE NA ANGLESKEM. Angleška banka je pretelki četrtik, to je 5. oktobra, znižala obrestno mero od 7 na 6,5%. Na prostem denarnem trgu je obrestna mera nižja in se suka okoli 5,75%. Kakor je pojasnil finančni minister Lloyd, je bila poprej obrestna mera zvišana zaradi zaščite funta šterlinga pred inflacijo. »Economist« je mnenja, da je bilo to znižanje preuranjeno, saj je vendar bila obrestna mera zvišana komaj pred dobrimi 10 tedni. Podobno pišeta »Times« in »Daily Telegraph«.

DRUŽINSKE DOKLADE TUDI ZA STUDENTE TEOLGIJE. Italijansko ministrstvo za delo je te dni sporočilo, da bodo odslej družinski pogovarji prejemali doklade, tudi za študente, ki obiskujejo teološko fakulteto. Država namreč priznava študij teologije kot enakovreden študiju na vseučiliških fakultetah.

PROIZVODNJA AVTOMOBILSKE INDUSTRIJE V DRŽAVAH EST

V šestih državah članicah Evropskega skupnega trga so izdelali v prvem tromesečju 1961 2.193.294 avtomobilov, poleg tega pa so sestavili še 135.072 vozil iz uvoženih delov. V Belgiji in Luksemburgu je domača industrija izdelala le 39 avtomobilov, iz uvoženih delov pa jih je sestavila 14.827; v Franciji so proizvedli 672.762 vozil, v Zahodni Nemčiji 1.136.425, v Italiji 376.121 in na Nizozemskem 7.947. Poleg tega so na Nizozemskem sestavili iz uvoženih delov nadaljnjih 20.245 vozil.

ITALIJSKE LADJE V RAZPREMI

Na dan 31. julija 1961 je bilo v Italiji v razpremi 56 ladij po več kakor 500 bruto registrskih ton. Med temi so bile 3 potniške ali »mešane« ladje za skupnih 33.330 ton (4,63% celotne italijanske potniške mornarice), 28 ladij za prevoz suhega tovora za skupnih 90.139 ton (ali 3,57% mornarice) in 25 petrolejskih ladij (14,11%). Kakor vidimo, se zaenkrat najslabše godi petrolejskim ladjam, ker počiva skoraj sedmina tega ladjeva. Poleg je omenjenih ladij je bilo konec julija v razpremi še 452. manjših plovil in ribiških čolnov (za skupnih 410.820 btrt).

SUESKI PREKOP PRINASA DEVI-ZE. Egiptovska narodna banka je prešla v letu 1960 od ladij, ki so preplule Sueski prekop, čez 50 milijonov egiptovskih šterlingov. Znesek je bil za 5,9 milijona šterlingov višji kakor v letu 1959.

NOVA KONJUNKTURA ZA LADJEDELNICE?

»Times« poroča iz Glasgowa, da se v zadnjem času še posebno grški brodarji zanimajo za pogoje, pod katerimi so angleške ladjedelnice pripravljene graditi tramperje. Večje povpraševanje po ladjah je posledica zboljšanja konjunkturo, to je povišanja prevoznika za prevoz s tramperji.

FINSKA PLOVNA DRUŽBA Oy Finnlines iz Helsinkija je vpeljala novo pomorsko zvezo med Finsko in jadranskimi pristanišči. Proga je namenjena prevozu celuloze v balah, parja v balah in strojev za industrijo papirja. Doselej sta pristali v Benetkah dve ladiji, in sicer 1944-tonski »Simplex« in »Finnmaid«. Vsaka je raztovarila okoli 700 ton celuloze, papirja in lesa.

Tuje mnenje o Trstu

Dunajski list »Arbeiter-Zeitung« (21. septembra) je objavil vtise svojega sodalca Hansa M. Thonetja s potovanja v Trst. Njegova opazovanja je treba sicer vzeti na znanje s primerno rezervjo, saj so morda deloma tudi odraz italijansko-avstrijskega spora zaradi Južnega Tirola; potnik si tudi ne more ustvariti povsem jasne slike o gospodarskih in socialnih razmerah v Trstu v nekaj dneh, vendar je prav, da vemo kaj tuji pišejo o Trstu, zlasti iz tiste države, ki je po svojem deležu na tržaškem prometu prva.

Pisec pravi, da živahen promet v mestu, posebno hitro gibanje ljudi, ne daje prave slike o resničnih gospodarsko-socialnih razmer. Tržačani so vajeni gibati se naglo in tehati, čeprav ni to potrebno. Po mestu sliši tudi slovenščino in hrvaško govorico. Slovenci oz. Jugoslovani ne prihajajo v mesto samo z okolice, temveč tudi iz Jugoslavije. Pogosto se čuje tudi italijansko-istrsko narečje, ki ga govorijo begunci iz Jugoslavije. Domači Tržačani se nanje hudejejo, češ da jim odjedajo kruh. Italijani iz notranjosti živijo v Trstu bolje kot doma. Nekdanjih dunajskih kavarj v Trstu skoraj ni več. Iz Trsta, kjer je okoli 20.000 ljudi brez posla, se je izselilo prav toliko Tržačanov. Iz Trsta se izseljujejo pomembna podjetja in zavarovalnice; tako je nedavno preselilo svoje urade v Italijo tudi podjetje »Arrigoni«. Tržačani se pritožujejo, da odvzema Trstu promet druga italijanska pristanišča. Ne smemo pozabiti, da je Trst živel in da bi lahko še živel edino od svojega pristanišča in industriji, ki mu pripadajo, kakor so ladjedelnice, strojna tovarna itd. Pristanišče pred trgov, kjer stoji mestna hiša, je prazno in dvigala pred skladišče na obali mirujejo. Pisec zaključuje s trditvijo, da poganja na nekatere mestih med kamnitimi ploščami, s katerimi je tlakovano pristanišče zelena trava in da utegne Trst zopet postati ribiški naselje, kakor je bilo pred 300 leti.

Sodobna letališča v vzhodnih državah

Zahodnonemški tisk posveča veliko pozornost razvoju civilnega letalstva v vzhodnih državah. Na letališču Ost-Berlin - Schönefeld so julija meseca odprli nov tir dolg 3600 metrov, za letala na reaktivni pogon; v Varšavi bodo začeli graditi podoben tir v dolžini 3200 metrov. V Budimpešti so že go-daljšali na 3100 metrov in v Pragi na 3200 metrov. V Pragi gradijo še drugi tir enake dolžine ter pripravljajo graditev še tretjega ter računajo, da bo promet na letališču dosegel milijon potnikov. Tudi letališči Vnuvko in Serementijevo pri Moskvi bodo še dopolnili za vzlet letal na reaktivni pogon. V Sovjetski zvezi bodo zgradili 90 velikih letališč.

Sovjetski Aerflot že vzdržuje progo med Moskvo in Vladivostokom ter bo zvezo podvojil z novo progo čez Sibirijo. Nova proga bo tekla ob severnoazijski obali proti vzhodni Sibiriji. Uradno ni znano, koliko letal na reaktivni pogon ima Sovjetska zveza. Leta 1959 jih je morala imeti 100 tipa TU-104 in 20 tipa TU-104b, ki so dvakrat močnejša. Tem so pozneje dodali še večja letala TU-124. Konec leta 1959 naj bi Aerflot imel okoli 200 civilnih letal na reaktivni pogon, lani pa okoli 300. Letos računajo, da bodo v Sovjetski zvezi z letali prepeljali 21 milijonov potnikov.

VEČ RADIOAKTIVNIH SNOVI V ZRAKU. Italijanske postaje, ki jih vodi vsedrjavni odbor za jedrsko energijo, so v zadnjih dneh zabeležile povečanje radioaktivnih snovi po zadnjih eksplozijah v Sovjetski zvezi. Te visoko v zraku plovejo iz severne Evrope proti jugu ter se nevarno z dežjem spuščajo na tla. Povečanje radioaktivnih snovi je bilo večje v srednji in južni Italiji. V krogih odbora za jedrsko energijo so mnenja, da bo vsaka količina radioaktivnih snovi kvarno vplivala na človeško potomstvo.

KOLIKO STANE LETALO

Francoska vlada je hotela nabaviti za De Gaulle in predsednika vlade Debračja letalo na reaktivni pogon tipa Caravelle, ki ga izdelujejo v Franciji. Letalo bi stalo 3 milijarde frankov; zato se je vlada rajši odločila za ameriško 4-motorno letalo DC-6, in sicer iz druge roke, ki ga ji je neka družba ponudila za 272 milijonov starih fr.

VOJASKA LETALA ZA GRČIJO

V Turinju je tovarna FIAT izročila grškemu letalstvu letalo FIAT G 91 R/4, ki so ga naročile za Grčijo Združene ameriške države. Letalo je prvo izmed 25, kolikor jih je vlada ZDA naročila turinski tovarni. Gre za posebno dobavo Grčiji v okviru Atlantske zveze (NATO).

TROSARINO NA GROZDJE TREBA TAKOJ ODPRAVITI

Združene Confagricoltura je priporočilo finančnemu ministru, naj bi že letos odpravil trošarino na grozdje, ki ga kmetje kupujejo za predelavo v vino. Confagricoltura potrjuje utemeljenost te zahteve z dejstvom, da bo vino od letošnje letine slo v potrošnjo leta 1962, ko bo že trošarina na alkoholne pijače povsod v Italiji odpravljena v smislu zakona št. 1079 z dne 18. dec. 1959.

NOV CITROEN NAMESTO »SPACKA«

Tovarna motornih vozil TO-MOS v Kopru bo pričela v kratkem montirati nov osebni avtomobil Citroën 3 CV ali Ami 6. Model je nov, saj ga je tovarna v Franciji uvedla šele marca letos. Motor je zračno hlajen, s 602 kub. cm prostornine. Razvija moč 22 KS pri 4500 obr./min. Najvišja hitrost znaša 105 km na uro. Poraba goriva znaša 6 litrov na 100 km. Za razliko od »Spacka«, je 3 CV estetsko dovršeno vozilo.

REGISTRACIJA VOZIL

V Uradnem vestniku z dne 12. decembra je objavljeno ministrski odlok, ki zanima vse lastnike motornih vozil, ki so stopila v promet pred 31. decembrom 1951. Avtomobile in motorje, ki so bili registrirani (imatrikulirani) do tega datuma, morajo lastniki peljati na splošen pregled. Pregled vozil, registriranih do 31. decembra 1949 mora biti izvršen od 1. oktobra do 30. novembra letos, pregled vozil, registriranih od 1. januarja 1950 do 31. decembra 1951 pa od 1. decembra 1961 do 31. januarja 1962.

Mednarodni sejem gradbeništva

Najobsežnejša prireditel Gospodarskega razstavišča v Ljubljani

Ljubljana, oktobra 61

Mednarodni sejem gradbeništva (od 30. sept. do 8. oktobra) je organizirala Zvezna gradbena zbornica. Ta je upoštevala želje svojih članov in zato dogleda s sodelovanjem posebne komisije in Gospodarskega razstavišča, da so inozemski razstavljalci prikazali v Ljubljani prav to, kar ustreza našim razmeram. Na prostoru 24.000 kv. m se je udeležilo razstave 452 razstavljalcev iz 14 držav, in sicer: iz Avstrije, Anglije, CSSR, Danske, Francije, Italije, Madžarske, Zah. in Vzh. Nemčije, Poljske, ZDA, Švedske in Jugoslavije. Na splošno so nam razstavljalci predstavili stroje za gradbeno operativno in za industrijo gradbenega materiala. Razstavljalci so tudi razni projektanti in podjetja, ki se ukvarjajo s serijsko proizvodnjo montažnih hiš, weekend-hiše, garaž itd. Zato lahko rečemo, da je to edinstveni primer, da na tako razmeroma omejenem prostoru razstavlja toliko proizvajalcev.

Kakor beremo v katalogu »Gospodarskega razstavišča«, naj bi postal ta sejem v bodoče stalna prireditev, ki bi se ponavljala vsaki dve leti. Zvezna gradbena zbornica je zdaj sklenila, naj se sejem seli iz Beograda v Ljubljano, nato pa v Zagreb. Pozneje bo določeno njegovo stalno mesto.

Organizatorji sejma so hoteli dati sejmu predvsem poslovni značaj. Lahko rečemo, da se je organizatorji za namen popolnoma posrečilo. Saj daje množina razstavljenih predmetov za zainteresiranim kupcem največjo možnost, da se lahko opredelijo za nakup oziroma sklepanje pogodb za nabavo reprodukcijskega materiala, strojev in opreme. Najštevilnejši pri tem so vsi kakor razstavljalci iz vrst strojegradnje. Pri tem so zastopana vsa domača podjetja, ki proizvajajo stroje, naprave in opremo za potrebe gradbeništv in industrije gradbenega materiala. Veliko pozornost zbujajo velikanska dvigala »Metaltne«. Stevilna inozemska podjetja so letos na razstavi prav posebej zastopana z najrazličnejšimi stroji za gradbeno stroko. Na tem področju se bo gotovo pokazala posebno velika poslovna aktivnost, kar je potrtil tudi že lanskeletni sejem. Da se ta poslovna aktivnost olajša, ima Jugoslovanska investicijska banka na sejnišču svoj urad, ki sprejema prijave kupcev, Zvezna gradbena zbornica pa nudijo kupcem pomoč pri izbiri in opravljanju formalnosti. Prireditelji so organizirali tudi razna strokovna posvetovanja z namenom, da kupce in druge interese na sejm čim bolj seznanijo s tekočimi strokovnimi vprašanji in jim tako olajšajo njihov posel.

Ce bi hoteli podrobno naštevati razstavljenе predmete, bi bilo to vprav Sisifovo delo; saj vidis na vsakem odkru nekaj novega, čemur kot laik ne več imena in ne pozna uporabe teh strojev in predmetov. Za strokovnjake pa je seveda vse neizčrpen vir poglabljanja v stroko in dostikrat pravo od-

Vsi se oborožujejo

MAJHNE DRZAVE KUPUJEJO POMORNIC. Norveški minister za narodno obrambo se je v Bonnu pogodil glede dobave 10-15 nemških podmornic, ki se zdaj gradijo v Kielu. Norveška bi podmornice plačala z izvozom streliva, elektronskih naprav in tkanin za zahodnonemško vojsko. Tudi Danska, Turčija in Filipini se zanimajo za nemške podmornice.

KOLIKO STANE LETALO

Francoska vlada je hotela nabaviti za De Gaulle in predsednika vlade Debračja letalo na reaktivni pogon tipa Caravelle, ki ga izdelujejo v Franciji. Letalo bi stalo 3 milijarde frankov; zato se je vlada rajši odločila za ameriško 4-motorno letalo DC-6, in sicer iz druge roke, ki ga ji je neka družba ponud

vesnik

SLOV. GOSPODARSKEGA ZDRUŽENJA

Vprašanje najemnin za poslovne prostore

Za poslovne prostore bi najemninška zbirala v smislu zakona št. 1521 z dne 1. decembra 1960 morala prenehati 30. septembra 1961. Lastniki stavb, v katerih so poslovni prostori, bi po tem zakonu lahko svobodno povišali najemninu po lastni volji. Toda rimski parlament je bil sprejel zakon, s katerim je bila zaščita najemnin za poslovne prostore podaljšana do 31. decembra 1961. Kljub temu novi zakon poviša hišnin lastnikom, da poviša najemninu, za te tri mesece največ 50%, kar je seveda precej. Kaj pa po 31. decembru 1961, se ni gotovo, ali je namreč odprto vprašanje, ali bodo najemnine za poslovne prostore

od tega časa naprej že popolnoma proste ali pa bodo v neki meri še vedno omejene.

Najnoviji zakon zanima veliko število poslovnih ljudi najemnikov-trgovcev in obrtnikov, ki imajo v najetih prostorih najrazličnejše obrate: trgovine, pekarnice, čevljarne itd. Zanimivo je gledati, ki ga je te dni zavzelo glasilo Osrednje zveze trgovcev v Rimu. List piše, da so se trgovci morali truditi, da so dosegli tromesečni odlog roka, ko bi bilo določanje najemnin za poslovne prostore svobodno. S to borbo mislijo nadaljevati vse dotlej, dokler ne bo vlada izdala zakona o zaščiti trgovinskih vpeljave. Ti dve vprašanji sta namreč med seboj tesno povezani. Svobodno povišanje najemnin za poslovne prostore, ki bi gotovo bile pretirano visoke, bi preganilo veliko šte-

vilo trgovcev iz sedanjih prostorov. Če se to zgodi, preden bi bil sprejet zakon o trgovinski vpeljavi, bodo trgovci ostali kratko malo na cesti, dokler ne bi našli novih cenjenih prostorov. Toda kje bi našli nove prostore? V bližini, kjer so trgovci imeli odjemalce, prav gotovo ne, ker bodo najemnine za nove prostore prav tako visoke kakor v starih. Če bodo prostori na drugem koncu mesta, bo moral trgovec začeti vse znova. Zaradi tega — nadaljuje list — mora vlada sprejeti najprej zakon o trgovinski vpeljavi, šele nato naj odpravi najemninško zaporo za poslovne prostore. Zakon o trgovinski vpeljavi, o katerem smo poročali tudi v zadnji številki, je že pregledal Odbor za pravosodje pri poslanski zbornici; sedaj ga morata sprejeti še poslanska zbornica in senat.

Ob novem šolskem poslopju

Z zadovoljstvom beležimo, da se je na Državni trgovski tehnični zavod s slovenskim učnim jezikom v Trstu vpisalo v prvi letnik lepo število dijakov. V tem letniku je vpisanih 41 dijakov (lani 43), kar da dva razreda. Vseh dijakov je na zavodu 186, od katerih je 67 fantov. V primerjavi z lanskim letom se je skupno število dijakov znižalo le za tri enote, medtem ko je število razredov ostalo neizpremenjeno — osem, od katerih imajo trije razredi vzporedno.

Kar moti letošnji začetek pouka, ne samo na tem zavodu, da je po enem tednu, odkar se je začel pouk, niso še zasedena vsa učna mesta. Gre za pojav, ki se ne da nikakor opravičiti, kajti prva skrb vsake šolske oblasti bi morala biti nemoten začetek pouka na vseh šolah.

Po drugi strani moramo zabeležiti razveseljiv dogodek, in sicer polovitev temeljnega kamna za novo šolsko poslopje pri Sv. Ivanu, v katero se bosta uselila Znanstveni licej in Državni trgovski tehnični zavod (trgovska akademija). V ta namen so se v soboto, 7. oktobra zbrali številni predstavniki upravnih in šolskih oblasti na zemljišču, kjer bo stalo novo šolsko poslopje. Predsednik pokrajine dr. Delise je imel priložnostni govor, v katerem je omenil, da bo stavba namenjena obema slovenskima zavodoma. Sledil je podpis pergamenta, ki so ga vzdali v temeljni kamen. Med ostalimi sta pergamenti podpisala tudi oba slovenska ravnatelja, in sicer za trgovsko akademijo dr. Vladimir Turina in za licej dr. Laura Abrami.

Kdor si je ogledal na samem stavbišču razstavljene načrt in poslušal razlago, je lahko ugotovil, da gre res za moderno šolsko stavbo. Stavba, ki bo ločena v dve poslopji, bo štela 20 učilnic, po 10 za vsak zavod. Imela bo moderne znanstvene kabinete, risalske, knjižnice za dijake in profesorje, profsorski zbornici, ravnateljstvo, tajništvo ter govorilnico za starše. Vsak zavod bo tudi imel posebno dvigalo za tri nadstropja. Stavba, ki bo mejila na Lonjersko in Vrdejsko cesto bo pokrivala prostor 1.325 kv. m, ostali prostor od skupnih 2.600 kv. m je namenjen za prehode in igrišče. Nepokriti prostor za poslopjem bodo krasila drevesa, ki že desetletja rastejo na tem prostoru.

Pravijo, da bodo predvidena dela končana v 14 mesecih in da bo stavba stala okoli 16 milijonov lir. Do tu je stvar v redu, ker so sredstva že nakazana. Ob tej priliki pa moramo pravištevati, da se istočasno pojavlja drugo vprašanje, ki zadeva opremo. Da ne bi po končanosti stavbnih delih začeli šele iskati potrebna sredstva za opremo prostorov in drugega, bi bilo pametno, da bi pristojne oblasti pravočasno mislile tudi na to vprašanje in vzporedno s tem razpisala natečaje za nabavo potrebne opreme.

Rado Lautin

Modernizacija železarne v Šklednju

Skoraj vsi Tržačani vedo, da imamo v Šklednju veliko železarno in pinarno ILVA, toda zelo malo je tistih, ki železarno poznajo. Ko se peljete z avtobusom iz Šklednje v mesto, se vam takoj za cerkvijo odpre razgled na visoke dimnike in na lep Miljski zaliv. Toda prvi vtis, ki ga človek odnese, ni med najboljimi. Iz dimnikov se venomer vali črn dim, ki je s svojimi sajami zamazal že vso okolico. Če pa stopite iz Šklednje proti tovarni, imate občutek, da ste v kakem angleškem premošnjem središču; tako je tu vse sajasto in pusto.

Med starimi železnimi dimniki se je v zadnjem času dvignil nov železobetonski dimnik, ki sedaj sameva v pričakovanju, da bodo okrog njega zgradili druge sodobne naprave.

Kakor vam je znano, je šklednjska industrija zrastle v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja iz kapitalov, ki jih je Kranjska industrijska družba ustvarila s prodajo slovenskih gozdov. Namen te industrije je bil pridobivanje železa in plina za razsvetljavo in kurjavo iz surovin, ki so jih uvažali zlasti iz Poljske in Čehoslovaške. Ker je bil Trst, ob koncu prejšnjega stoletja, še majhno mesto je bila zlasti potrošnja plina za razsvetljavo in kurjavo zelo omejena. Plin kot tak pa je bil zelo drag, ker je bila donosnost surovin zelo nizka, a prevoz po železnici precej drag. Zato so kmalu spoznali, da se jim nabava premoga na Češkem in Poljskem ne izplača. Svojo pozornost so obrnili na državo, ki je bila tedaj največji izvoznik premoga na svetu, to je na Anglijo. Angleški premog, zlasti pa premog iz rudnikov v okolici Cardiffa, ni bil le bolj poceni, temveč je bil tudi najprimernejši za proizvodnjo plina. Poleg tega je dovolj mojuju cenejši. Za dovolj premoga po morju so v železarni zgradili pomol, kjer se dandanes pristajajo ladje s premogom, ki se uporablja v tovarni. Po zgraditvi pristana se je povečala tudi dejavnost tovarne same in majhnemu številu prvih delavcev, so se pridružili delavci iz Šklednje, Hrvatstva in Avstrije, ki so iskali zaslužka v industriji, katera se je tedaj začela naglo razvijati tudi v Trstu.

Prvi visoki peči (štev. 1) se je pridružil še druga, ki ni samo povečala proizvodnjo plina, temveč je tudi znižala ceno tega zelo razširjenega goriva.

Ko se je na tržaških ulicah pojavila električna razsvetljava, je pretela proizvodnjo plina majhna kriza; vendar do nje ni prišlo. Res je bilo treba skrečiti proizvodnjo plina za razsvetljavo, toda povečala pa se je potrošnja tega izdelka za kurjavo, ker je vsaka nova hiša imela plinsko napeljav. Električno energijo so kmalu začeli uporabljati kot kurivo tudi v železarni, kjer so postavili celo majhno elektrarno, ki naj bi proizvajala

električni tok za notranjo potrošnjo. V zadnjih časih, ko so bile zgrajene velike elektrarne v Furlaniji, je železarna pričela uvažati elektriko, a ohranila je še vedno svoje turbine, ki jih uporablja zlasti tedaj, ko se dobava toka iz nepričakovanih vzrokov skrči.

Proizvodnja šklednjske železarne je napredovala in njenega razvoja ni ustavila ne prva ne druga svetovna vojna. V drugi svetovni vojni so zavezniška letala imela namen uničiti vse velike tržaške industrije, medtem večkrat padale med visoke dimnike železarne, toda poškodbe so bile majhne, več bomb je padlo v morje.

Šklednjska železarna in pinarna je postala tako pravi ponos za naše mesto; saj sta njeni dve visoki peči predstavljali 1/5 vseh visokih peči italijanske države. Poleg tega so z uvedbo modernejših postopkov za čiščenje plina pričeli dobivati druge zelo važne stranske proizvode, kakor: benzol, amonjak, naftalin in industrijska olja.

Toda tudi tej tržaški industriji ni prizanesla kriza, ki se je pričela o-

glašati v zadnjih 10 letih. Proizvajalci stopskop, ki je bil sicer od časa do časa deloma moderniziran, je za današnji čas zastarel. Tehniki so ugotovili, da so proizvodni stroški naše železarne zato zelo visoki. Ker je lastnica železarne družba ILVA, ki ima svoje industrije še v Piombinu in Bagnoli-ju, izjavila, da nima na razpolago zadostnih kapitalov za obnovitev vseh naprav, je pretela celo nevarnost, da bi železarno zaprli. Na pritisk tržaške javnosti je poslela vmes rimska vlada: »ILVA« namreč ni povsem zasebno podjetje in sodi v sklop IRI oziroma Finsider. Ko so bili družbi zagotovljeni krediti, se je odločila, da postopoma obnovi vse svoje naprave.

Tako je bila v prvih mesecih letošnjega leta dograjena nova visoka peč. V ta namen je družba uporabila v glavnem tehnike in delavce iz Neapla (Bagnoli-ja). V šklednjski železarni deluje sedaj samo ena visoka peč, ker sta bili ostali dve porušeni; toda v načrtu je zgraditev še ene visoke peči, ki naj bi kot prva ustrezala zahtevam sodobnih proizvodnih postopkov.

J. n.

Kultura in življenje

TRŽASKI SLIKAR RAZSTAVLJA V CELJU

Slikar Jože Cesar, ki se v Trstu uveljavlja zlasti kot stalni scenograf Slovenskega gledališča, je v petek odprl v Celju razstavo svojih najnovejših del. Razstava je nastanjena v I. in II. nadstropju celjskega gledališča in ostane odprta približno 14 dni. Pri otvoritvi je ravnatelj celjskega muzeja spregovoril o udeleževanju in umetniškem delu našega slikarja. Odprtu so prisostvovali tudi predstavniki oblasti in vidni kulturni delavci, med temi znani filmski režiser Fr. Stiglič. Jože Cesar razstavlja v Celju 27 olj, ki so nastala v zadnjih letih; med slikami je nekaj portretov, več tihožitij in pokrajini; prevladujejo motivi iz Trsta, s Krasa in iz Istre. To ni prva Cesarjeva razstava v Jugoslaviji, saj je že razstavljal v Kopru, Novi Gorici, Tolminu, Idriji in v Celju. Namerava pa razstavljal še v drugih krajih Jugoslavije, in to predvsem v takšnih, »kjer razisave niso še na tekočem traku«, kot pravi sam.

KAKO DELA PISATELJ MORAVIA

Znani italijanski pisatelj Moravia je kulturnemu uredniku italijanske televizije dal nekaj zanimivih pojasnili, kako dela in kako gleda na razna vprašanja. Vsak dan dela od 9 do 12 ure, potem nič več; ponoči ne piše. Proste, v katerem delu ni zanj posebnega pomena; lahko piše tudi v hotelu, vendar se zлага z mnenjem Corbusiera, da je prijetnejše delati v manjšem prostoru. Na grozila pisma, ki jih pre-

jema, se ne ozira. Razumljivo je, da javnost bolj reagira na knjige, ki se tiskajo v 100.000 izvodih kakor v 20.000. S svojim delom se pravzaprav dolgočas, zato vzame rad v roke dela tudi površnejši pisateljev.

STRAVINSKI V BEOGRADU

Beograjske publike je toplo pozdravila v svoji sredi Igorja Stravinskega in ameriški operni ansambl »Santa Fe«, ki je gostoval v Beogradu tri dni. Na dnevnem redu so bili »Kralj Edip«, oratorij na podlagi drame Jeana Cocteauja, in melodrama »Persifone« Andreja Gida, ki jo je uglasbil Stravinski. Med poslušalci sta bila tudi predsednika E. Kardelj in R. Colaković.

KNJIGE IN REVUE

CLOVEK PRODIRA V TAJNE NARAVE

Dr. CERMEJ LAVO: »CLOVEK V VESELJU«. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1961. 240 + (V.) — R. E. PEIERLS: »ZAKONI NARAVE«. Mladinska knjiga. Ljubljana, 1960. 287. str. Prevedel dr. Lavo Cermelj.

Tri neumorne javne delavce v pisano inumore Primorci: Franca Bevka, ki je že prešel svojo stoto publikacijo, Alojza Gradnika, ki zdaj nenehno pili po svojem lastnem zelo obširnem pesniškem okusu in izdaja prevode najznamenitejših svetovnih pesniških del in Lavo Cermelj, ki se tudi že blizu svojemu petdesetemu samostojnemu delu. Lani je prejel Levstikovo nagrado za svoja dela v katerih seznajajo Slovenec z izsledki sodobne znanosti. Potlej je prevedel Peierlovo svetovno znano knjigo »Zakoni narave«, ki prikazuje osnove sodobne fizike v preprostem jeziku, ne da bi zahteval kako posebno matematično znanje. Peierls obravnava prav tista vprašanja, ki zanimajo sodobne bralce: Kako je velik atom, kaj nam pomeni relativna teorija, kakšne so lastnosti atomov, kakšne so hitrosti in sile pri elektroni, kakšno je atomsko jedro, kako ga cepimo, kaj so nevtroni, kako dobivamo izotope, kaj spet so mezon in še drugi delci, ki so nekateri že zajeti v tej knjigi, celo vrsto pa so jih odkrili že po izidu knjige, ker so prav to smer usmerjeni napori številnih znanstvenikov, ki proučujejo jedrske pojave. Posebno zanimivo je zadnje poglavje: Kje smo danes? Nekeč, pred 25 leti se je zdelo, da bodo znani vsi osnovni fizikalni zakoni, ker so poznali samo dva elementarna delca proton in elektron, zdaj pa imajo več odprtih vprašanj kakor dokončnih odgovorov.

Dr. Lavo Cermelj je prejel znanstveno angleško prozo v tekočo in lahko razumljivo slovensčino, čeravno knjiga ni lahka, saj ne prinaša zgodovinskih prikazov fizike, temveč osnovne misli s področja sodobne fizike, ki zanimajo danes vsakega izobraženega človeka. Očrna knjiga, ki jo je napisal dr. Cermelj, tako rekoč v tekmi s časom in pri nasi naslov »Clovek v veselju«, pa prinaša najnovejši izsledke in ostavitve v kozmonavtiki na podlagi uradnih poročil in ugotovitev v svetovnih znanstvenih revijah. Obe knjigi priporočamo slovenskim dijakom in profesorom skromno krogom, Peierlovo knjigo pa slovenskemu našemu razumniku, da bo lažje sledil novim odkritjem in na žalost tudi tekmovalnim strastem na obeh straneh našega sveta.

Zšla je letos tudi že prva številka poljudno-znanstvene revije »Proteus«, ki ji je dr. Cermelj vsa povojna leta urednik in hkrati najpoldnejši sodalavec.

—ar.

Drago Godina

va političnem obzorju

SKUPEN NASTOP PROTI POPISU PREBIVALSTVA PO NARODNOSTI

Rimska vlada ni upoštevala protesta slovenskih županov in političnih organizacij proti razpisu popisa prebivalstva po narodnosti v današnjih razmerah, ter je na Tržaškem (in Južnem trolskem) odredila popis prebivalstva po narodnosti. Posledice fašističnega načevanja vsega, kar je bilo naše na gospodarskem in kulturnem področju, ustrahovanja se čutijo na meji s Čehi; tako so nedavno nahujskali identiteto divjali tri dni po tržaških ulicah ter dajali duška svoji nacionalistični nestrpnosti po fašističnem vzorcu z vzkliki »A morte i scavi (Smrt slovenskim hlapcem)«, ne da bi oblasti tega razgrajanja takoj zatrle. Popis prebivalstva v takšnem ozračju pač ne daje objektivnih rezultatov. Vse politične in prosvetne organizacije, v katerih so vključeni tržaški Slovenci, zdaj iz istega razloga ponovilo svoj protest in izjavile, da rezultatov popisa ne bodo priznale. Protest so torej podprle vse organizacije, medtem ko sta slovenska demokratska zveza in Katoliška skupnost zavzeli ločeno stališče in nista popolnoma odklonili popisa; predlagali sta še drugačno obliko, kakor so jo napovedali napredni izvedenci ter zahtevali, da se tudi slovenscem omogoči nadzorstvo nad popsom. Zadnji protest so podpisali: Komunistična stranka, Neodvisna socialistična zveza, Slovenska demokratska zveza, Socialistična stranka, Katoliška skupnost, Slovenska krščanska-socialna skupina in Skupina neodvisnih Slovencev.

Na Gorškem in v Beneški Sloveniji pa ne bodo popisovali po narodnosti. Popis po narodnosti na Tržaškem temeljujejo z zadržilom, da je nujno potreben, ker sicer ne morejo izvesti poverljive londonskega sporazuma. To so namenjali in ponavljajo. V resnici bi bilo to obvezo lahko izpolnili takoj po prevzemu oblasti na Tržaškem. Ker se jim sklicujejo na recipročnost, pripominjamo, da so v Kopru, Izoli in v Mariboru po vseh ulicah dvojezični napis čeprov so se od tam izselili skoraj vsi Italijani. Njihovo število torej ni bilo odločilno.

LAZNE NAVEDEBE PRI POPISU PREBIVALSTVA SO PO ZAKONU KAZNIVE. KDOR GOVORI SLOVENŠČINI, MORA NA POPISNI POLI NAVEŠTI, DA JE NJEGOV JEZIK SLOVENŠČINA, PA NAJ BO V KAKRŠNI KOLI SLUŽBI, TUDI V JAVNI. ITALIJANSKA USTAVA IN LONDONSKI SPORAZUM, NA KATEREM SO PODPISALI ITALIJE, JUGOSLAVIJE, AMERIKE IN ANGLIJE, PRIZNAVATA ITALIJANSKIM DRŽAVLJANOM SLOVENŠČINSKO NARODNOSTI POPOLNO ENAKOPRAVNOST GLEDE POKLICNEGA UDEJESTOVANJA IN JAVNIH SLUŽB. ZATO SE NE MORE NIGODITI TISTIM, KI POSTENO IN MOSKO NAPIŠEJO, DA JE NJHOV JEZIK SLOVENŠČINA.

PREDSTAVNIKI NARODNIH MANJŠIN V KOMISIJI ZA SLOVENSKO USTAVO

Kot je znano pripravljajo v Jugoslaviji pomembne spremembe sedanje jugoslovanske ustave. Tudi ustrezno bodo spremenili tudi ustave posameznih jugoslovanskih republik. V Ljubljani je Slovenska ljudska skupščina imenovala 31-člansko komisijo s predsednikom Mihom Marinko. V komisiji sta dva zastopnika narodnih manjšin na ozemlju Slovenije, in sicer Plinio Tomasini za italijansko in Aleksander Torok za madžarsko narodno manjšino. Število članov narodnih manjšin ni odločilno, ampak imata italijanska narodna manjšina okoli 3.000 in madžarska okoli 12.000 pripadnikov, pa so vendar zastopani v skupščini in v raznih skupščinskih komisijah in odborih. Poglavitno je namreč, da obstoji narodnostna skupina in da taka mora imeti vse pravice, se pravi, da je popolnoma enakopravna.

KRONIKA

PREJŠNJI VLADNI KOMISAR OD POTOVAL. V ponedeljek je po 7 letih vladanja zapustil Trst dosedanjega inštituta vladni komisar dr. G. Palamara. Od prebivalstva se je poslovil s posebnim pismom, v katerem omenja posebno gospodarske težave, ki jih mora Trst obvladati. Te nastajajo zlasti zaradi prilagajevanja italijanskemu gospodarstvu pa tudi zaradi spremembe političnih in gospodarskih razmer v tržaškem zaledju. Po njegovem mnenju bosta industrializacija in bodoča prostora pripomogle k gospodarskemu dvigu mesta. Dr. Palamara se je v Rimu sestal z novim vladnim komisarjem dr. Mazzo, ki je prevzel oblast v tork.

SPREMEMBA NA JUGOSLOVANSKEM GEN. KONZULATU. Načelnik oddelka za potne liste na jugoslovanskem gen. konzulatu v Trstu Fr. Rukavina odide na novo mesto v Beograd. Zadržal je bila ta služba na konzulatu reorganizirana in potniki so lahko v najkrajšem času prejeli vizum, na željo tudi še isti dan; tudi v času največje navale med turistično sezono je bila kos svoji nalogi.

NOV INSTITUT V TRSTU. Pihodno soboto bo na tržaški univerzi začel z delom Evropski inštitut za izenačenje (poenotenje) delovnega prava. Inštitut je leta 1959 ustanovila skupina univerzitetnih profesorjev pod vodstvom prof. P. Balzarinija. V upravnem svetu inštituta je tudi drugi docent na tržaški univerzi, prof. G. Gerin. Prve seje se bodo udeležili strokovnjaki iz Zahodne Nemčije, Belgije, Švedske, Francije, Vel. Britanije, Italije in Nizozemske. Prisoten bo tudi minister za delo Sullo.

40-LETNICA »LAVORATORA«. V nedeljo, 1. oktobra so v Ljudskem domu v Trstu obhajali 40-letnico ustanovitve lista »Il Lavoratore«. Po prvi svetovni vojni so fašisti uničili njegove prostore, po drugi pa je list zopet vstal iz ruševin ter je del časa izhajal kot dnevnik. Pozneje je njegovo delo list deloma prevzel »Unitas« iz Milana, ki prinaša vsak dan tržaško stran, deloma pa list še vedno izpolnjuje svojo vlogo kot glasilo tržaškega delavstva italijanske narodnosti.

ZAKON O SLOVENSKEH SOLAH OBJAVLJEN. Uradni list Gazzetta Ufficiale je končno objavil zakon, s katerim je zajamčen obstanek slovenskih sol na Tržaškem in Gorškem. Tržaški »Piccolo« je postavil zahtevo, naj predsednik Gronchi šole pod določeni pogoji podpisne ta zakon, čeprav ga je parlament že sprejel. Za Italijane v Istri je list zahteval priznanje posebnih pravic.

NOVA RAZSTRELITEV ATOMSKE BOMBE. V Sovjetski zvezi so te dni razstrelili 19 atomsko bombo, ki ni bila posebno močna. Domnevalo, da so bombo razstrelili v severnih predelih blizu Novaje Zemlje.

NAŠE SOŽALJE

ZUPNIK ANTON PISCANC. Na Katiničar je te dni umrl župnik Anton Piščanc, znana osebnost med tržaškimi pa tudi gorškimi Slovenci. Pri dobrih 60 letih se je rodil v Braniku (Ridhemberku) na Vipavskem; gimnazij in bogoslovje je študiral v Gorici. Iz Postojne je leta 1934 prišel na Katinar. Živel je kot pravi asket e hkrati kot borec za pravice slovenskega ljudstva ter se pridružil osvobodilni borbi, z msgr. Milanovičem je bil tudi na pariški mirovni konferenci. Na njegov pogreb so prihiteli domačini in znanci iz najbolj oddaljenih krajev.

V Colu je umrl Anton Guštin, v Samotorci Kralj Boris, v Šklednju Stanislava Flego, v Trstu pa Jože Segulin.

ROK ZA POPIS PREBIVALSTVA. Raznašalci vprašalnih pol morajo te izročiti strankam najkasneje do 15. oktobra. Prizadeti izpolnijo pole po stanju v družini med 14. in 15. oktobrom, podatki o trgovini, industriji in obrti pa naj veljajo za dan 16. oktobra. Raznašalci bodo pobrali popisane pole najkasneje do 31. oktobra.

OD »ILVE« DO »ITALSIDRA«

Pred nekaj meseci sta se ILVA, ki je bila lastnica šklednjske jeklarne, in »Corneyano«, dve največji železarski podjetji v Italiji, združili v novo podjetje »ITALSIDER«. To podjetje deluje v sklopu »FINSIDER«, to je v sklopu Zavoda za industrijsko obnovo IRI.

SREČA, DA V ITALIJI NI SMRTNE KAZNI. Salvatore Gallo iz okolice Raguse je bil pred 7 leti obsojen na do smrtne ječo pod obzibo, da je ubil brata Pavla. Mrliča niso našli, za njim je ostala samo krvava čepica. Ker sta bila brata sprta, je bil obdožen in obsojen Salvatore. Po 7 letih so zdaj nali vsi. Dozdevni morilec bo seveda izpuščen. Ko bi v Italiji še obstajala smrtna kazen, bi verjetno ne bil več med živimi.

Začetek gledališke sezone

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU priredi v soboto, 14. oktobra, ob 20.30 v Auditoriju premiero

William Shakespeare

»HAMLET«

Ponovitve: v nedeljo, 15. oktobra ob 17. uri, v ponedeljek, 16. oktobra ob 18. uri in v tork, 17. oktobra ob 20. uri.

Trgate v Borštu in Boljunca, sem se odpeljal ob 9.35 z avtobusom mimo Ricmanj v Boršt. Na avtobusni postaji sem bil že popolnoma v italijanskem ozračju, ko sem stopil v voz pa se je ozračje nenadoma spremenilo; italijanska govornica je izginila in zavladala je slovensčina. Bile so mlekarske, ki so se s prazninami vrči vrčale domov. Vreme ni bilo prav nič podobno jesenskemu, bolj poletno, toplina pa pomladanska in sonce je sijalo, kakor da bi ga bili najeli in plačali, da ozaljša in razveseli nedeljskega praznika. Tudi rastlinstvo je bilo vse zeleno, seveda ne svetlo in sveže zeleno, kakor spomladaj, ampak bolj temno, sanjavo.

Ko se vozim proti Katinari, sedim na levi strani, da se mi oči napijejo prirodne lepote Rocolskega brda. Zadržim pa sem bil kruto razočaran. Kde je vendar izginilo Rocolsko brdo? Kje so nekdanji travniki, vinogradi, zelenjavni vrtni in hrastov gozd po Lovcem ter tu pa tam posajene prizajne gruce kmečkih hiš? Namesto vseh teh pokrajinskih lepot, reži ti se porogljivo v obraz betonska pušava mestnih hiš, samo zgornj na katinar-skem vrhu te nekoliko potolaži lepo obdelano posestvo Melara s svojimi starim dvorcem, toda tudi pod Melaro je že davno izginil hrastov gozd, ki je segal do potoka. Kje je ta gozd in kje so dekleta, ki sva jih s prijateljem Tonetom, še ne mladenčica, spremljala z ricmanjskega praznika skozi ta gozd v Rocol?

Od Ključa navzdol ti se odpre obširen razgled po vsem Bregu in Zavljah, toda tudi iz Zavlj je že izginila poezija, odkar so začeli graditi industrijske pristanišče; mestni hišni bloki, vedno bolj zatirajo zeleno pri-

rodo. Šele ko prideš v Boršt, se ti oči odpodije, ker ti griči v dolini za krivajno ne več radostno žavelsko pokrajino.

Kaj ne, krasen razgled uživamo od tukaj po vsem obzorju? Je pripominjati prijatelji Miloš, Mali Kras s sočerskim gradom, Boljunec, Kroglice, Dolina. Pred njimi ravnina posuta z griči in brdi: med Zabrčcem in Boljuncem hrib sv. Mihaela, 299 metrov nad morjem, od Doline do morja Dolinsko brdo, na desni strani ceste iz Trsta v Boljunec, od Krmenke skoraj do Boljunca Krmačnik (ali Koromačnik, kakor ga nekateri imenujejo), s kapelo sv. Roka na vrhu, na levi strani te ceste od Lakotiča do boljunskega polja Brdo, medtem ko se imenuje Celu le njegov, proti Boljuncu obrnjeni konec.

O Krmačniku in Brdu s Celom pripoveduje več ali manj verjetne pripovedke. Na Krmačnik je nekdanji bežal in se tam naselil posestnik Malega Krasa grof Krmač, ki ga je premagal in skoraj umoril grof iz Bjeke; o Celu pa trdijo, da so predniki današnjih Boljuncov prvotno tam prebivali in se pozneje zaradi vode (boljunc) preselili v današnji Boljunec, in sicer najprej tja, kjer še danes živijo v začetne hišne številke (številka prva, itd.) To so zadnje boljunske hiše v smeri proti Borštu. Vsekakor ni v starih listinah najti sledi ne o sedanjem položaju Boljunca, ne o onem, ki je baje stal na vrhu Cella. Pač pa je v najstarejših, latinskih pisanih pergamenah, omenjen Gornji Konec s slovenskim imenom Gornjaco. Na podlagi tega bi bil torej Gornjokonec najstarejša naselbina Boljunca. Kako to, saj vendar ni tam nobenih pravih pogojev za kmečko na selje? Morda pa ima to zvezo z nek-

danjim rimskim vodovodom, ker stoji Gornji Konec pod začetkom tega vodovoda; morda pa so nekdanj stanovali tam njegovi varuhi?

Citatelji naj mi ne zamierijo, da sem zašel nekoliko vstran, toda ko bivam na deželi, med našim ljudstvom, me vse zanima in o vsem bi rad pisal. — Pogovarjala sva se o tem in še marsičem s prijateljem Mišom in uživala krasoto Brega in jesenskega, spomladaj podobnega dneva. Da je v igred že daleč za nami, so nas opominjali pašniki na omenjenih brdih, ki niso bili več živo zeleni, ampak že rumenorjavci. Da ti pašniki! Nekdaj je kar mrgolelo na njih, zdaj so opuščeni, dolinske in boljunske črede goveje živine so izginile; živina je zaprta v hlevu. Zakaj? Vzroki so razni, glavni vzrok pa je splošno nazadovanje poljedelstva, ki se je lansko leto skrčilo v Italiji za 3,5 do 4%, medtem ko se industrijska proizvodnja povečala za 17%. Človek bi mislil, da se je za toliko povečalo tudi število nameščenecv v industriji, v resnici pa se je njih število povečalo samo za 2,3%, saj izpolnjenosti stroji izpodrivajo človeško delo v industriji. Danes je še industrija približalše kmetov, ki zapuščaajo zemljo, ali jutri jim poročajo stroji: Ne potrebujemo vas več, sami bolj hitro in ceneje izvršujemo vaše delo. Kaj potem?

Vsi pašniki, ki jih vidimo tukaj pred seboj so torej last Dolinčanov in Boljuncanov, kje so pa vaši, borštanski in ricmanjski, sem vprašal prijatelja Miloša.

Ricmanjski so na Mombelu (ali Montebelu po italijansko) od Ricmanj do Kvarite in Rovt pri sv. Mariji Magdaleni, naši pašniki pa so gor, na Krasu od kraškega roba nad nami

proti Bazovici. Ta parcela, ki je last borštanske srenje, to je Zveze upravičenih posestnikov, meri 31 hektarov in je deloma skalnat kraški pašnik, ki ga pa ne izkoriščamo, in deloma mlad borov in hrastov gozd. Zanimivo je, da leži ta parcela političnega deloma v dolinski in deloma v tržaški občini.

»Vi Borštani imate torej svojo posest izven dolinske občine?«

»Da, tako je tudi z Dolinčani, ki imajo

TRŽNI PREGLED

Italijanski trg

Italijanski trg je s sadjem in zelenjavo vedno dobro založen. Zda se kupci najbolj zanimajo za grozdje, hruške, jabolka in za kostanj, ki se je prvič pojavil na trgu. Tudi zelenjava gre redno od rok. Trg z žitaricami je živahen, vendar ne za vse vrste žitaric. Tako prevladuje ponudba za mehko pšenico in cene se višajo, medtem ko vlada veliko povpraševanje po očiščenem in neolusčenem rižu novega pridelka. Maslo je naslošno nizalo svojo ceno, in to od 5 do celo 20 lir pri kg. Cene siru grana ne držijo čvrsto, medtem ko ni posebnega zanimanja za druge vrste sira. Trg z živino je miren; goveja živina gre dobro od rok, cene prašičev in konj so zmerne, pri perutnini pa prevladuje ponudba. Prekupčevalci z vinom trgujejo z zadnjimi količinami starega vina in to po zmernih cenah. Toda tudi vino novega pridelka se je že pojavilo na trgu in največ zanimanja vlada za mošt. Cene se še niso ustalile, ker je razširjeno mnenje, da je letos po količini manj vina od lanjskega leta.

KAVA

TRST. Navajamo cene za kg ocarjenih kave. *Brazilska kava*: Pernambuco 3, 17/19 1210, Santos Fancy 18 1310, Victoria V 18/19 1185; *Srednjeameriška kava*: Ekvador extra superior 1200, Haiti naravna XXX 1305, Kostarika 1390; *Arabska in afriška kava*: Gimmia 1210, Moka Hodeidat št. 1 1310; *Indonezijska in malajska kava*: AP/1 1010, AP Special 1020, Rob EK/1 3-5% 980, Rob EK/1 special 1005, Rob KE/3 10-12% 970, Slonokoščena obala 1000 lir za kg.

POPER

TRST. Sarawak črni special, londonska kvaliteta 315 šilingov za cwt. cif., Trst-Benetke, pretehtan; Sarawak beli 370 šil. pod istimi pogoji; Muntok beli 370 šil., Malabar 357 šil., Telli-cherry garbled 360 šil., Telli-cherry extra bold 368 šil. pod istimi pogoji. *Ocarjen poper*: cene veljajo za 1 kg, od uvoznika do grozista, f.c. skladišče prodajalca: Sarawak črni special 1180 lir, Sarawak beli 1390, Telli-cherry garbled 1310, Telli-cherry extra bold 1390 lir za kg.

SLADKOR

TRST. Francoski rafiniran sladkor 51,50 lir za kg, v vrečah iz papirja, f.c. železniški voz Ventimiglia; francoski Cristallisé 5 lir za kg, f.c. Modane, v papirnatih vrečah; angleški sladkor 34 funt šterlingov za tono po 1000 vreč, v vrečah iz jute, cif. tržaško pristanišče; češkoslovaški rafiniran grana sladkor 47 lir za kg, f.c. železniški voz Trst, v vrečah iz jute.

ZELJENJAVI IN SADJE

MILAN. Cene veljajo za kg, vštevi embalažo. Navaden kostanj 50-150, fige 50-75, kaki Riviera 25-60, jabolka delicious I. 80-170, navadna jabolka 30-45, renete I. 60-90, hruške »kaiser« extra 150-160, I. 120-135, merkantiline 70-110, William extra 100-110, I. 70-90, grozdje »Italija« extra 140-155, I. 80-120, »regina« 110-125, moškati extra 130-140, limone I. 120-150, merkantiline 70-85; suh česen 200-240, erbete 30-50, kuhana pesa 70-100, zelje 30-70, cvetača iz Verone 30-90, iz Piemonta 65-80, čebula domačega pridelka 35-50, od druge 45-60, domače korenje 80-120, dišča zelišča 300-500, fižol »bobby« 70-110, koromač I. 60-90, navaden svež fižol 100-170, gobe 1300-1500, cikorija 50-60, cikorija s koreninami 40-70, solata 50-80, krompir binthje uvožen 41-47, krompir Berlino 31, majestic 39-41, peteršilj 50-90, zelena 50-100, domača špinaca 50-120, bučice 50 do 90, paradizniki 25-65, rumena paprika 30-90, zelena paprika 30-50 lir za kg.

ZITARICE

MILAN. Cene veljajo za stot, f.c. železniški voz v Milanu, trošarina in prometni davek nevrčunana. Fina mehka pšenica 6900-7000, dobra merkantile 6600-6700, merkantile 6500-6550, dobra domača trda pšenica 8500-9000, Manitoba 8400-8500; moka tipa »00« 9400-11000, krušna moka tipa »0« 8800-9000, tipa »1« 8400-8500; fina domača koruza 4900-5000, navadna koruza moka za krmo 4700-4800; domača riž 5500-5600, uvožena 4100-4150, jčmen 3900-4150, domač oves 3800-4800, uvožen 4000-4050, uvoženo proso 3900-4000; neolusčen riž arborio 7600-8000, vialone 7500-7800, Vercelli 7700-8000, R. B. 7900-8200, Rizzotto 7700-7900, P. Rossi 7200-7400, Maratelli 7200-7400, Stirpe 136 7000-7200, Ardizzone 7000-7200, Balillone 6800-7000, originario 6800-7000; olusčen riž: arborio 13.800-14.200, vialone 15.000-15.500, Vercelli 15.200 do 15.500, R. B. 13.800-14.100, Rizzotto 13.300-13.500, Maratelli 12.600 do 12.800, Stirpe 136 11.500 do 11.700, Balillone 10.900 do 11.100, originario 10.700 do 10.800, P. Rossi 12.300 do 12.600 lir za stot.

VALUTE V MILANU	26-9-61	9-10-61
Dinar (100)	65,00	60,00
Amer. dolar	619,75	619,75
Kanad. dolar	599,00	598,00
Francoski fr.	124,85	124,70
Švicarski fr.	143,65	143,45
Avstrijski šil.	23,09	23,97
Funt šter. pap.	1743,75	1744,50
Funt šter. zlat	6200,00	6150,00
Napoleon	5250,00	4950,00
Zlato (gram)	710,00	709,00

BANKOVCI V CURIHU	9. oktobra 1961
ZDA (1 dol.)	4,33
Anglija (1 funt šter.)	12,19
Francija (100 nov. fr.)	88,10
Italija (100 lir)	0,698
Avstrija (100 šil.)	16,573
Češkoslovaška (100 kr.)	14,00
Nemčija (100 DM)	108,45
Belgija (100 belg. fr.)	8,70½
Švedska (100 kron)	82,25
Nizozemska (100 gold.)	120,05
Španija (100 pezeta)	7,29
Argentina (100 pezov)	5,35
Egipt (1 eg. funt)	7,60
Jugoslavija (100 din.)	0,40
Avstralija (1 av. funt)	9,52½

PERUTNINA IN JAICA

MILAN. Živi domači piščanci extra 800-850, živi domači piščanci I. izbire 700-750, II. izbire 650, navadni piščanci I. 300-320, II. 280-290, zaklani domači piščanci 850, navadni zaklani piščanci I. 360-420, II. 300-350, zmrzjeni piščanci uvoženi iz Madžarske 400-500, žive domače kokoši 600-650, žive uvožene 350-400, domače zaklane kokoši 850-950, sveže uvožene, zaklane kokoši v Italiji 550-600, zmznjene uvožene 400-500, žive pegatke 800-850, zaklane 900-1100, živi golobi I. 900, zaklani golobi I. 1000-1200, II. 950, žive pure 600-650, zaklane 800-900, uvožene zmznjene pure 400-480, živi purani 520-600, zaklani 750-800, uvoženi zmznjeni purani 400-480, žive gosi 430 do 450, zaklane 500-600, gosi iz umetnih vališč 200-250 lir gos, žive race 370, zaklane 350-450, živi gosi 350-400, zaklani s kožo 450-520, brez kože 490-580; sveža domača jajca I. 34-35 lir jajce, navadna domača jajca 31-32, uvožena ožigosa na jajca I. 19-21, II. 15-18 lir jajce.

OLJE

MILAN. Cene veljajo za stot, trošarina in prometni davek nevrčunana: Oljčna semena: lan 11.300-11.400, koruza 5000-5200, riž 3200-3300, Olje iz surovih semen: iz zemeljskih lesnikov 35.200-35.400, iz sončnice 34.500-34.700, iz koruze 31.800-32.000, iz soje 33.33.600, iz tropin 32.400-32.600, iz navadnega kokosa 18.500-19.000, iz industrijskega lana 28.000-28.200, ricinusovo olje za industrijsko uporabo 34.500-25.500. Semensko olje: iz zemeljskih lesnikov 38.300-38.500, iz sončnice 37.300-37.600, iz rafinirane soje 36.700-37.000, semensko olje I. 37.100-37.300, navadno 35.500 do 36.000. Oljčno olje: »lampion« (4% oljne kisline) 46.000-46.200, retificirano 49.000-50.300 lir za stot.

MLECNI IZDELKI

LODI. Cene veljajo za kg prodaje na debelo, brez embalaže, trošarina in prometni davek nevrčunana. Maslo iz centrifuge 840-500, lombardsko maslo 760-770, domače maslo 765-775, iz sladke smetane 730-740, emiljsko maslo 750-760; sir reggiano proizv. 1959 830-860, proizv. 1960 690-690, grana iz Lodija proizv. 1959 790-810, proizv. 1959/60 730-750, proizv. 1959 790-810; proizv. 1960/61 580-600, grana svež 440-450, postan 460-490, shrinz 470-490, postan 560-580, Emmmenthal svež 520-540, postan 580-600, originalen švicarski sir 700-720, provolone svež 520-530, postan 560-590, italico svež 420-430, postan 460-480, crescenza svež 300-330, postan 410 do 420, gorgonzola svež 300-305, postan 490-520, taleggio svež 350-360, postan 450-480, pastorizirani švicarski sirčki (6kosov) 170-200, slan sir svež 140-150, postan 220-230 lir za kg.

ZIVINA ZA REJO IN ZA ZAKOL

VICENZA. Živina za zakol: neodstavljena teleta 540-560, teleta I. izbire

300-320, II. 270-290, junci in junice I. 310-330, II. 280-300, voli I. izbire 310-330, II. 280-300, krave I. 260-280, II. 220-240, bik I. 310-330, II. 280-300; prašiči čez 160 kg težki 330-350, 120-160 kg 330-350, 100-120 kg 330-350. Živina za rejo: neodstavljena teleta 350-650, teleta 6-12 mesecev stara 350-380, voli I. 300-320, II. 280-300, krave I. 140-160, 100-120, II. 100-120.000; neodstavljene prašiči 12 kg težki 480-510, 18-20 kg 470-500, suhi prašiči 30-40 kg težki 380-400, 60-80 kg 350-370 lir za kg.

VINO

MILAN. Rdeče furlansko vino proizv. 1960 560-620 lir stop/stot, rdeči Merlot 570-630, Raboso 560-600, Clinton 500-600, Bacó 480-520, belo vino Piave 590-630, Raboso Piave 550-600, Soave belo 580-630, Valpolicella navadno 580-600, finejši 610-650, navadni piemontski moškati 13-15.000 lir stot, moškati Caneli 15-17.000, rdeče emiljsko vino 540-560 lir stop/stot, belo vino iz Romagne 550-570, rdeče 520-540, namizno toskansko vino 580 do 610, fino klasično toskansko vino 380-420 lir steklenica (vštevi steklenico), rdeče vino iz Mark 530-560, belo 550-560, belo vino Sansevero 560-590, rdeče 480-530, belo vino Martina Franca 560-600, rdeče filtrirano vino iz Brindisija 9500-9800 lir stot, Malvazija in moškati 9500-9800 lir stot, rdeče siciljsko vino 460-500, belo 470-500 lir stop/stot.

PAPIR IN LEPENKA

TURIN. Navaden satiniran tiskarski papir 16.500-18.000, srednje vrste 19.500-21.000, navaden pisarniški papir 17.500-18.000, srednje vrste 20.500 do 22.000, finejši 25.500-27.500, trikrat klejen papir 27-29.500, registrski papir srednje vrste 21.500-23.500, finejši 25.500-27.000, pisemski papir srednje vrste 24.500-26.500, finejši 29-31.000, velina za kopije 42-44.000, risarski papir 49-53.500, patiniran »solex« 28-30.000, beli pergamin navaden 40 gr in več 23.500-25.000, extra 40 gr 28.500-30.000, srebrni papir 30 gr 34.500-36.500, 40-60 gr 31-32.500, velina srednje vrste 20-22 gr 25-26.500, finejša 20-22 gr 29-31.000; bel ali barvan navaden kartončin 20-22.000, finejši 30-32.500, tipa Bristol 34.500-39.500, fin patiniran kartončin 30-39.500; navadna siva lepenka 8000-9000, triplex bela navadna 13-14.500, srednje vrste 14-16.000, finejša 17.500-19.500 za stot.

KONSERVIRANA ŽIVILA

PIACENZA. Dvakrat koncentrirana paradiznikova mezza v skatlah po 10 kg 145, po 5 kg 147, po 2 kg 152, po 1 kg 157, v tubah po 200 gr 43, po 100 gr 30, trikrat koncentrirana paradiznikova mezza v skatlah po 10 kg 155, po 5 kg 157, po 2 kg 162, po 1 kg 167, po 1/2 kg 180, v tubah po 200 gr 47, po 100 gr 32, olupljeni paradizniki v skatlah po 3000 gr 324, po 1200 gr 95, po 500 gr 51, po 300 gr 34 lir za kg.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

CHICAGO	14.9.61	26.9.61	9.10.61
Pšenica (stot. dol. za bušel)	199.1/4	206.1/4	202.1/4
Koruza (stot. dol. za bušel)	109.1/4	109.3/4	109.3/4
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	31.—	31.—	31.—
Cin (stot. dol. za funt)	121.50	122.50	121.12
Svinec (stot. dol. za funt)	10.80	10.80	10.80
Cink (stot. dol. za funt)	11.50	11.50	11.80
Aluminij (stot. dol. za funt)	26.—	24.—	24.—
Nikelj (stot. dol. za funt)	81.25	81.25	81.25
Bombaž (stot. dol. za funt)	35.35	35.45	35.60
Zivo srebro (dol. za steklenico)	188.—	188.—	188.—
Kava »Santos 4« (stot. dol. za funt)	38.25	38.25	34.—
LONDON			
Baker (funt šter. za d. tono)	332.1/4	222.3/4	228.1/4
Cin (funt šter. za d. tono)	923.—	980.—	942.—
Cink (funt šter. za d. tono)	72.3/8	74.1/2	71.7/8
Svinec (funt šter. za d. tono)	64.1/8	63.3/8	63.1/4
SANTOS			
Kava »Santos D« (kruzejrov za 10 kg)	736.—	736.—	764.—

Na mednarodnem trgu s surovina mi je cin na londonski borzi popustil. Tudi v Ameriki in v Zahodnu Nemčiji je povpraševanje po njem popustilo. Nasprotno pa se je cena bakra nekoliko dvignila. Cene kavčuka nihajo. Kava je nekoliko nazadovala. Svetovni pridelke za leto 1961-62 cenijo na 76,1 milijona vreč, to je 16,8% več kakor v prejšnji sezoni. Cena kakavu je nekoliko napredovala. Prodaja volne na viru proizvodnje je živahna in tudi povpraševanje po bombažu se veča.

ZITARICE

Na čikaškem trgu je cena pšenice v tednu do 6. oktobra nazadovala od 204 5/8 na 202 7/8 stotinke dolarja za bušel proti izročitvi v decembru. Cena koruze je nazadovala od 109 1/4 na 107 7/8 stotinke dolarja za bušel pod istimi pogoji.

SLADKOR, KAVA, KAKAO

V tednu do 6. oktobra je cena sladkorja ostala neizpremenjena pri 2,82 stotinke dolarja za funt proti takojšnji izročitvi; cena kakava je napredovala od 19,40 na 19,55 stotinke dolarja za funt proti izročitvi v decembru. Kava je v pogodbi »M« nazadovala, in sicer od 37,99 na 36,89 stotinke dolarja za funt proti izročitvi v decembru.

VLAKNA

V New Yorku je cena bombaža napredovala od 35,50 na 35,55 stotinke dolarja za funt proti takojšnji izročitvi; volna vrsta Suint je tudi napredovala, in sicer od 116,5 na 117 stotink dolarja za funt proti takojšnji izročitvi. Na londonski borzi je vrsta 64's B napredovala od 98 na 100 penijev za funt proti izročitvi v oktobru. V Roubaixu v Franciji je cena na ostala neizpremenjena pri 12,75 franka za kg. Na londonski borzi je juta vrste Mill first ostala neizpremenjena pri 145 funtih šterlingih za tono.

KAVČUK

V Londonu je vrsta RSS ostala neizpremenjena pri 24 5/8 do 24 3/4 penija za funt proti takojšnji izročitvi. Na newyorški borzi je kavčuk napredoval od 29,42 na 29,50 stotinke dolarja za funt proti izročitvi v novembru.

Ostra konkurenca v trdem lesu

Trgovina s trdim lesom med Italijo in Jugoslavijo je v zadnjih mesecih živahnejša. Italijanski trg potrebuje velike količine trdega lesa in zlasti dobrega trdega lesa, kakor ji ga lahko dobavljajo jugoslovanski izvozniki iz Slavonije, Hrvatske in iz Slovenije. Vendar so bile doslej cene jugoslovanskega trdega lesa nekoliko previsoke, in mnogo italijanskih uvoznikov se je zato obrnilo na izvoznike iz drugih držav. V tem pogledu so uspeli zlasti Francozi, ki so v Italiji v zadnjem času plasirali precejšnje količine trdega lesa. Za primer naj povemo, da je v spodnji Furlanski nižini, kjer obratuje nekaj tovarnih pohištva, zaloga tega francoskega lesa, ki se ne bo tako kmalu izčrpala. Francoski hrast daje les, ki sodi med najboljše te vrste v Evropi, glede francoske bukovine pa ni mogoče niti zdaleč tega trdit; jugoslovanske bukovine ne more nadomestiti. Če je prodrla na zunanji trg je samo zato, ker je bila njena prodajna cena zelo nizka. Poleg Francozov pritiskajo na Italijansko tržišče s trdim lesom Romuni, ki imajo tega lesa dosti in ki bi ga radi prodali čim več.

Zakaj so Romuni vrgli na italijanski trg tako velike količine bukovine prav zadnje mesece, ni lahko razložiti. Lesni trgovci domnevaajo, da gre za začasn pojav, ki mora imeti posebne vzroke; morda so se na romunskih skladiščih nakopičile velike zaloge, ker niso Romuni utegnili izvršiti določenih kupčij po prvotnih načrtih. Zato se hočejo zdaj znebiti blaga in iščejo nove izhode. Romuni hočejo konkurirati s kakovostjo, ki je v primeri s ceno nad mednarodno normalno. Na italijanski trg prihaja trdi romunski les po suhem in deloma tudi po morju. Prav zato, je izvedencem toliko bolj zagonetno, kako morejo Romuni ponujati les takšne kakovosti po razmeroma nizkih cenah, ko je vendar prevoz iz tako oddaljenih krajev drag. Zato prevladuje mnenje, da je poplava v romunskim lesom, ki je mnogo bolj nevaren tekmecek jugoslovanskemu trdemu lesu kakor francoski, samo začasne narave in da se bodo Romuni prej ali slej prilagodili cenam lesa iz drugih držav, ako bodo hoteli delati s primernim dobičkom.

O tretjem konkurentu, to je o vlogi eksočičnega lesa; smo že večkrat izpregovorili. Gotovo je, da do neke mere lahko nadomesti evropski trdi les, zmeraj pa to ne drži, in sicer zato ne, ker je manipulacija z njim napakna. Kdor je videl velikanske hode v tržaškem pristanišču je gotovo opazil, da imajo globoke razpoke, ki pričajo, da je les med prevozom iz čezmorskih dežel Južne Azije, Afrike, itd.) trpel. Še bolj pa trpi eksočični les med zimo v Trstu, izpostavljen mrazu in burji. Proti tem vremenskim spremembam ni ta les utrjen, zato mu škodujejo. Daleč od svojega naravnega okolja, kjer je zrastle, se zaradi spremenjenih klimatičnih razmer eksočični les ne more popolnoma izsušiti. Posledica tega je, da se nekaj časa po uporabi kreči in zvija. Jasno je po vsem tem, da eksočični les ne more nadomestiti kakovostnega domačega trdega lesa; sicer se eksočični les uporablja predvsem za izdelavo furnirjev in raznih vrst plošč.

ZNIZANJE CEN JUGOSLOVANSKI BUKOVINI

Pred dvema mesecema so jugoslovanski izvozniki znižali ceno parjeni in neparjeni bukovini. Nove cene so za 1000-2500 lir pri kubičnem metru nižje, in sicer je bila cena samic iz parjene bukovine klase B znižana, obrabljeno blago, znižano od 41.000 na 40.000 lir za kubični meter, iz neparjene bukovine pa od 36.000 na 33.500 lir kubični meter; cena krajšega blaga (od I do 1,70 m) iz parjene bukovine od 34.000 na 32.000, iz neparjene pa od 33.000 na 31.000 lir za kubični meter, fco meja. Cene ostalih vrst trdega lesa, kakor hrastovine, javorja in drugih, so ostale neizpremenjene.

MIRNA KONJUNKTURA ZA NEMSKO LESNO INDUSTRIJO

Institut za proučevanje gospodarske konjunkturre iz Münchena poroča, da ne pričakujejo izredno ugodnih poročil o razvoju lesne industrije v tekočem letu. Tovarne pohištva so letos prejemale naročila približno v istem razmerju kakor lansko leto. Te tovarne predstavljajo približno 60% letošnje industrije. Letošnji napredek v lesni industriji ne bo presegel lanskega. Med letom 1959 in 1960 je promet v lesni industriji napredoval za 15,7% in dosegel 6,5 milijarde nemških mark. Letos pričakuje inštitut dejanski napredek za 4-6%.

Računajo, da doseže potrošnja jekla na vsakega prebivalca Združenih ameriških držav približno trikrat višje ravni kakor v Evropi. V Evropi je torej še dana možnost za povečanje porabe jekla in prav za to kažejo Američani zanimanje za države Evropskega skupnega trga. To je izjavil predsednik upravnega odbora družbe Allegheny Ludlum Steel Company, ki bo sodelovala pri graditvi nove jeklarne v Belgiji.

POSTOPNA ODPRAVA DOHODNINSKEGA DAVKA V ZSSR

Sovjetski finančni minister V. Garmizov, je v moskovskem listu »Pravda« napovedal postopno odpravo dohodninskega davka, in sicer v smislu načelnega sklepa Vrhovnega sovjeta. Postopno bo tako zginila dohodnina na osebne dohodke nameščencev in delavcev. V državnem proračunu predstavljajo dohodki od dohodnine 8,8%, medtem ko je znašal njihov delež leta 1955 še 15,6 odstotkov.

VELIKE RAFINERIJE NA ZAHODNI AFRIŠKI OBLI

Senegal je nameraval zgraditi v Dakarju novo petrolejsko čistilnico z zmogljivostjo 2 milijona ton končnih izdelkov. Čistilnico naj bi postavili skupaj z državo Slonokoščena obala, toda ta hoče sama zgraditi čistilnico. Zato bo nova čistilnica v Dakarju ime la manjšo zmogljivost, in sicer 1 milijon 200.000 ton.

Vestnik KMEČKE ZVEZE

Teran - zdravilno vino

Že pred pol stoletjem sem se v Gorjanskem po naključju seznanil z ravnateljem geološkega zavoda na Dunaju, ki je prihajal na Kras v študijske namene. Beseda je med drugim našla tudi na naša vina in posebno niki kraškega terana. Z nekim posebnim zanimanjem in poudarkom je rekel, da se Kraševci ne zavedajo, kaj imajo v tem vinu. Kemična analiza terana je pokazala, da je to vino za ogljikove kisline zdravilno in predvsem kot takšno naj bi šlo v promet.

Mož mi je povedal nekaj novega in teh treh drugih njegovih besed sem se večkrat spomnil in še posebno takrat, ko je fašizem razen nas potisnil med neuvaževano količino tudi teran, češ, da ne doseže zadostne gradacije (9° alkohola). Dasi je to merilo moralo popustiti, nima to vino priznanja, ki ga po svoji vrednosti zasluži. Narava mi je prisodila prednost, ki je niti tostran niti onostran drž. meje ne znamo ali pa nečemo priznati. Že tržna cena ga nekaj loči od drugih vin, in to verjetno zato, ker je tega prijetnega vina razmeroma zelo malo; ne bomo daleč od resnice, če računamo njegov pridelavek na jugoslov. Krasu, na kakih 10.000 hl na Tržaškem pa na 800. Strokovnjaki so mnenja, da sega na tržaškem Krasu področje za teran od Cola (Repentabra